

Polisen

Lägesrapport 10

Människohandel för sexuella och andra ändamål 2007-2008

Rapport 2009:1

Rikspolisstyrelsen

Polisavdelningen
oktober 2009

Ansvarig utgivare: Rikspolisstyrelsen, Box 12256, 102 26 Stockholm
Dnr: POA 429-3361/08
ISSN: 0283-1171
RPS-R-2009/1-SE
Omslagsfoto: Roger Vikström / SCANPIX
Grafisk form: Ragnar Lilliestierna RPS/PVS Informationsenheten
Upplaga: 200 ex
Tryck: RPS Tryckeri, Stockholm 2009

Lägesrapport 10

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Härmed överlämnas Lägesrapport 10 ”Människohandel för sexuella och andra ändamål” avseende åren 2007 och 2008.

Lägesrapporten syftar till att ge en bild av människohandel för olika ändamål samt hur människohandelns omfattning och utbredning i Sverige har förändrats sedan föregående lägesrapport för 2006. Rapporten bygger främst på domar och förundersökningar samt på information som inkommit till Polisen och som har berört människohandel de senaste åren. Rapporten är framförallt avsedd för regeringen, myndigheter i allmänhet och i synnerhet polisens särskilda enheter men den innehåller information som även kan vara användbar för frivilligorganisationer och allmänheten.

Rapporten har utarbetats av kriminalinspektören Kajsa Wahlberg och kriminologen Lotta Jagefjord på Rikspolisstyrelsen samt analytikern Matilda Hult vid Rikskriminalpolisen.

POLISAVDELNINGEN

Ulrika Herbst

1 SAMMANFATTNING

.....	6
1.1 Människohandel för sexuella ändamål.....	6
1.2 Andra former av människohandel.....	6
1.3 Handel med barn.....	7
1.4 Barnsexhandel.....	7

2 INLEDNING

.....	8
2.1 Syftet med denna rapport.....	8

3 BROTTsutvecklingen

.....	9
3.1 Människohandel för sexuella ändamål.....	9
3.1.1 Profiler: gärningspersoner, organiserade.....	10
3.1.2 Offren: Människohandel för sexuella ändamål.....	10
3.1.3 Tillvägagångssätt: Människohandel för sexuella ändamål.....	11
3.1.4 Försäljning och köp av sexuella tjänster på Internet.....	12
3.2 Andra former av människohandel.....	13
3.2.1 Tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd.....	13
3.2.2 Specifikt kring asfalt- och stenläggningsarbete.....	14

3.2.3 Offren: asfalt- och stenläggningsarbete.....	14
3.2.4 Tillvägagångssätt: asfalt- och stenläggningsarbete.....	14
3.3 Handel med barn.....	15
3.3.1 Exempel på modus operandi: barn som utnyttjas för att begå brott.....	15
3.4 Barnsexhandel.....	16

4 RIKSPOLISSTYRELSENS INSATSER MOT MÄNNISKOHANDEL

.....	17
-------	----

BILAGOR

Bilaga 1- Inrapportering från polismyndigheterna	18
Bilaga 2- Lagstiftning på området	25
Bilaga 3- Domar	28
Bilaga 4 - Anmälda brott 2007-2008	34

1. SAMMANFATTNING

1.1 Människohandel för sexuella ändamål

Genom olika källor, såsom polismyndigheterna, PTN-sambandspoliserna¹, frivilligorganisationer, allmänheten och Migrationsverket, får Rikskriminalpolisen kontinuerligt in information om människohandel inom, genom och till Sverige. Den tillgängliga informationen tyder på att människohandel främst är ett storstadsfenomen men att det även förekommer på mindre orter. Det är dock svårt att göra en uppskattning av hur många som fallit offer för människohandel under 2007 och 2008. Detta beror främst på att antalet brottsoffer som uppdagas i Sverige är beroende av de resurser som polisen lägger ner för att upptäcka den här typen av brottslighet.

Under 2007 och 2008 dömdes 1 person för människohandel för sexuella ändamål. Därutöver dömdes 1 person för stämpling till människohandel för sexuella ändamål och ytterligare 22 personer dömdes för människohandelsliknande brott som grovt koppleri eller koppleri.

Den information som inkommit till polisen visar att de flickor och kvinnor som utnyttjas för sexuella ändamål i första hand har kommit från Estland, Ryssland, Rumänien och Polen och varit i åldrarna 13-36 år. Enstaka flickor och kvinnor har även kommit från Albanien, Bulgarien, Nigeria, Thailand Lettland, Tjeckien och Ukraina. Flertalet av samtliga flickor och kvinnor tillhör minoritetsgrupper i sina hemländer eller kommer från en hemmiljö där det förekommit missförhållanden.

Många av de gärningspersoner som legat bakom de verksamheter som utretts under åren 1999-2008 har haft en stark anknytning till det land som brottsoffren kommit ifrån. Majoriteten av gärningspersonerna har vistats under längre tid i Sverige, eller har haft sin hemvist här, och behärskar svenska. Gärningspersonerna utnyttjar ofta offrens sårbarhet för att få dem att lämna sin hemmiljö, något som exempelvis görs genom att erbjuda dem attraktiva försörjningsmöjligheter. Många av kvinnorna är sedan medvetna om att de kommer att utnyttjas i olika prostitutionsverksamheter men blir lurade när det gäller de verkliga villkoren. Kvinnorna förväntas betala tillbaka en summa pengar till gärningspersonerna för resehandlingar, resekostna-

¹ Polis- och tullsamarbete mellan de nordiska länderna.

der och andra kringkostnader vilket gör att de hamnar i en skuldfälla. Den ursprungliga skulden ökar dessutom ofta då kvinnorna även förväntas betala för exempelvis hyreskostnader, annonsering, kondomer, mat och hygienartiklar. Skuldsattheten till människohandlarna och hot från dem att skada kvinnorna eller deras närstående gör att kvinnorna mycket sällan försöker fly.

Försäljning och köp av sexuella tjänster sker idag till stor del via Internet. Rikskriminalpolisens IT-brottssektion granskade under 2008 sex webbplatser där kvinnor bjuds ut för prostitutionsändamål i Sverige. På dessa sex webbplatser fanns 417 sådana annonser. Rikskriminalpolisen misstänker att försäljning och köp av sexuella tjänster via Internet i många fall kan vara organiserat. Exempel på detta är att flera kvinnor fotograferats i samma miljö och/eller har mycket liknande e-postadresser. Många av webbplatserna uppdateras dock flera gånger i veckan vilket försvårar utredning och spårning, både av de kvinnor som säljs, de män som önskar köpa sexuella tjänster och av dem som ligger bakom annonsplatserna.

1.2 Andra former av människohandel

Förutom utnyttjande för sexuella ändamål nämns även andra utnyttjandesyften i människohandelsparagrafen, exempelvis att offret utnyttjas för tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd. Liksom med människohandel för sexuella ändamål är det dock svårt att ge exakta uppgifter på omfattningen av människohandel för tvångsarbete till, genom och inom Sverige. År 2007 upprättades 35 anmälningar hos Polisen avseende människohandel för tvångsarbete och under 2008 upprättades 8 stycken. Inte någon person har blivit dömd för brottet under denna rapportperiod.

År 2007 uppmärksammade underrättelsesektionen på Rikskriminalpolisen inslag av människohandelskaraktär i den multikriminella verksamhet som vissa brittiska och irländska asfalt- och stenläggare, så kallade ”travellers”², bedriver i Sverige och andra europeiska länder. År 2007 uppsökte, vid olika tillfällen, 16 personer den brittiska ambassaden i Stockholm för att få hjälp att resa tillbaka till Storbritannien. De uppgav

² En kringresande folkgrupp med irländskt ursprung som har sin hemvist på Irland och i Storbritannien. Uppskattningsvis finns det ca. 25000 ”travellers” på Irland och ca. 15000 i Storbritannien.

att de hade utnyttjats av personer för att bland annat utföra asfalt- och stenläggningsarbete åt privatpersoner runt om i Sverige.

Männen som rekryterats har i de flesta fall varit män som på något sätt levt vid sidan om samhället eller varit marginaliserade, till exempel bostadslösa eller män med intellektuella funktionsnedsättningar. Offren har försetts med äkta eller falska passhandlingar som många gånger tas ifrån dem då de anlånt till destinationslandet. På så sätt har offrens rörelsefrihet begränsats.

Dessa grupper av gärningspersoner är formerade efter familjestrukturer och har en hierarkiskt uppbyggnad. Grupperingarna reser mellan olika platser med bilar, husvagnar och anläggningsmaskiner under perioden mellan april och september. De erbjuder sedan sina tjänster till personer i närområdet till förmånliga priser. Företagen är oftast inte legala och endast ett fåtal är registrerade i bolagsregistret.

Ingen information kunde dock bekräfta att det fortfarande bedrevs handel med människor bland brittiska eller irländska asfalt- och stenläggningsarbetare med verksamhet i Sverige under 2008 .

1.3 Handel med barn

I de förundersökningar som bedrivits under 2007 och 2008 rörande människohandel för sexuella ändamål och liknande brott som koppleri/grovt koppleri har det inte förekommit något offer under 12 år. Alla barn har varit flickor i åldrarna 16-17 år.

Ett fåtal förundersökningar som inletts i Sverige har rört människohandel där barn från sydöstra Europa har utnyttjats för stöld och tiggerier. Vissa av dessa flickor och pojkar har utnyttjats för stöldändamål på flera orter i Sverige samt, i vissa fall, även runt om i Europa.

Information pekar på att ett vanligt rekryteringsförfarande är att människohandlare tar kontakt med föräldrar som lever i fattigdom i sydöstra Europa, exempelvis Rumänien och Bulgarien, för att antingen köpa eller hyra deras barn i syfte att de ska utnyttjas för stöld, tiggerier eller prostitution. Barnen, som ofta är mellan 10-14 år, får inte gå i skolan utan tränas tidigt

att stjäla i butiker och begå fickstölder. Antagligen utnyttjar människohandlarna barnens låga ålder för att undgå straff och registrering i brottsregister. Ibland förses även flickorna och pojkarna med olika identiteter vilket försvårar kartläggningen av denna typ av brottslighet. Barnen förs sedan ofta ut ur sitt land under täckmantel av familjeliknande konstellationer.

1.4 Barnsexhandel

En ofta ouppmärksam brottstyp är svenskars sexuella exploatering av barn i andra länder, så kallad barnsexhandel. Barnsexhandel innebär därmed ett omvänt transporteringsförfarande jämfört med människohandel.

Enligt polisens erfarenheter begås övergreppen till största del av män som ingår i organiserade grupper/sammanslutningar där kontakt med barnen etableras exempelvis genom besök på bordeller eller genom att söka kontakt med gatubarn direkt på plats. Gärningspersonerna etablerar många gånger kontakt med barnen under en längre tid vilket leder till att förövarens kontroll över barnet blir mycket starkt. Övergreppen sker sedan i långsam takt och blandas med lek. I vissa fall filmas övergreppen för att sedan säljas via Internet.

Under åren 2004-2007 finns endast fyra dokumenterade fall av misstänkt sexuellt övergrepp av barn där de misstänkta gärningspersonerna haft svenskt ursprung. Detta visar att det inte är ofta som utländska sexturister blir gripna av den lokala polisen och inte heller blir anmälda vid hemkomsten. Problemet att få till stånd fler anmälningar och fällande domar under både utländsk och svensk lagstiftning kan bero på att sexualbrott utomlands är relativt svårbevisade då det sällan går att ta någon på bar gärning. Det kan föreligga svårigheter att bedöma åldern på barnen samt att gärningspersonen och offret ofta befinner sig i olika länder. Dessutom är det högst osannolikt att barnet själv, eller barnets familj, skulle anmäla brottet då inkomsten från den sexuella exploateringen kan utgöra barnets, eller familjens, levebröd.

2. INLEDNING

Handel med människor innebär ett hänsynslöst och cyniskt utnyttjande som för offret medför en livslång kränkning och ett livslångt lidande. Det är dessutom ett brott med förödande omfattning och konsekvenser som förhindrar människor att åtnjuta sina mänskliga rättigheter och utgör ett allvarligt hinder för social jämlikhet och jämställdhet mellan könen.

Människohandel innefattar separata moment där flera personer samverkar, vanligen i olika länder, för att få offret att åka från ett ställe till ett annat och där utnyttjas för olika ändamål. I de flesta fall handlar det om sexuella utnyttjanden eller tvångsarbete men det kan också handla om att offren tvingas begå brott eller tiggga.

Förenta Nationernas organ för kampen mot droger och brott (UNODC) konstaterar i sin globala rapport om människohandel från 2008 att flera miljoner människor är offer för människohandel varje år. Av denna handel utgörs cirka 79 procent av människohandel för sexuella ändamål och cirka 18 procent av människohandel för tvångsarbete. De resterande 3 pro-

centen rör övrig människohandel, så som handel med organ, tvångsäktenskap m.m. Rapporten visar att offren till allra största delen är kvinnor och flickor, men även män och pojkar utnyttjas. Den globala rapporten pekar också på att handeln med människor är den snabbast växande inkomstkällan för den organiserade brottsligheten.

2.1 Syftet med denna rapport

Den här rapporten vill belysa den aktuella lägesbilden under åren 2007 och 2008 rörande människohandel inom, genom och till Sverige samt hur dess omfattning och utbredning har förändrats sedan föregående lägesrapport för 2006. I separata bilagor redovisas lagstiftning på området, domar som rör människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst, statistik över antal offer, gärningspersoner och påföljder samt polismyndigheternas egna inrapporteringar till Rikskriminalpolisen.

3. BROTTsutvecklingen

3.1 Människohandel för sexuella ändamål

Rikskriminalpolisen får regelbundet information om vilka som ligger bakom människohandel inom, genom och till Sverige. Denna information lämnas av polismyndigheterna, PTN- sambandspoliserna³, frivilligorganisationer, allmänheten och Migrationsverket. Informationen, och de förundersökningar som bedrivits, tyder på att människohandel inte bara är ett storstadsfenomen utan även förekommer på mindre orter.

Enligt Rikskriminalpolisen är det svårt att uppskatta hur många som kan ha varit offer för människohandel i Sverige under 2007 och 2008. Antalet människohandelsoffer som uppdagas i Sverige beror till stor del på vilka resurser polisen lägger ner på att upptäcka denna brottslighet. Dessa insatser skiftar mellan polismyndigheterna och ser olika ut från år till år. Det är inte heller möjligt att identifiera, eller ens lokalisera, alla flickor och kvinnor som nämns under telefonavlyssning eller iakttas under polisens spaning. Dessutom är det svårt att bara inskränka sig till att uppskatta antalet offer som ses som målsägande under människohandelsparagrafen då flertalet av utredningarna resulterar i domar om koppleri/grovt koppleri.

Under 2007 och 2008 dömdes 1 person för människohandel för sexuella ändamål. Därutöver dömdes 1 person för stämpling till människohandel för sexuella ändamål och ytterligare 22 personer dömdes för människohandelsliknande brott som grovt koppleri eller koppleri.

Den information som kommit in till Polisen under åren 2007 och 2008 visar att de flickor och kvinnor som utnyttjas för prostitutionsändamål i första hand kommer från Estland, Ryssland, Rumänien, Bulgarien, Albanien, Nigeria, Thailand och Polen. Det finns även information om att kvinnor och flickor från Lettland, Tjeckien och Ukraina rekryterats till Sverige. Under 2008 rapporterade polismyndigheterna i Stockholms och Västra Götalands län att de utländska kvinnor som anträffats i gatuprostitution främst kommit från Mellanöstern, Nigeria, Ungern, Rumänien och Albanien.

När Rumänien och Bulgarien gick med i EU den 1 januari 2007 avskaffades kravet på visum för inresa till

³ Polis- och tullsamarbete mellan de nordiska länderna.

EU:s medlemsländer för dessa länders medborgare. Detta är troligen orsaken till den relativa ökningen av information till Polisen om att framförallt rumänska kvinnor utnyttjas för prostitutionsändamål i Sverige. När kravet på inresevisum avskaffades blev det också svårare för polisen att kartlägga denna verksamhet då möjligheten att rutinmässigt ställa frågor om dessa personers inresa och vistelse i Sverige upphörde.

De organiserade och kriminella nätverk som bedriver människohandel med kvinnor från Nigeria är sedan ett par år tillbaka ett problem för många länder i Europa. Sverige har dock, till skillnad från våra nordiska grannländer, drabbats i liten omfattning⁴. I Göteborg dömdes i november 2008 en kvinna till fängelse i 1 år och 6 månader för grovt koppleri efter att ha främjat att fyra kvinnor från Nigeria haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. I hovrätten ändrades domen till koppleri och straffet sänktes till 1 års fängelse.

Enligt information som inkommit till Rikskriminalpolisen förekommer det också regelbundet att svenska män reser till Thailand för att knyta kontakt med, och sexuellt utnyttja, thailändska kvinnor och barn i prostitution. Männen erbjuder ibland de thailändska kvinnorna möjlighet att komma till Sverige genom äktenskap eller genom besöksvisum för att de ska säljas för sexuella tjänster till ett högre pris i Sverige. Information ger vid handen att antalet kvinnor från Thailand som bjuds ut i prostitution i Sverige ökat de senaste tre åren. Bekräftade uppgifter i förundersökningar visar också att det förekommer att enstaka verksamheter som erbjuder thaimassage även erbjuder vissa typer av sexuella tjänster. Därtill ses en ökning av antalet thailändska kvinnor som utnyttjas i prostitution i andra länder dit de rest in med Schengenviseringar utfärdade av den svenska ambassaden i Bangkok.

Den 1 juli 2004 utvidgades lagstiftningen kring människohandel bland annat till att även omfatta människohandel som äger rum inom landets gränser. Under 2008 kom det första åtalet där offret, liksom gärningspersonerna, är svenska medborgare och där brottet i sin helhet begåtts i Sverige. Åtalet rörde en 19-årig kvinna med intellektuella funktionssvårigheter som utnyttjats av sin man genom prostitution och uppskat-

⁴ EUROPOL, Crime Against Persons Unit.

tas ha sålts till över 100 män på flera platser i landet. Kontakter med köpare hade upprättats bland annat genom annonsering på Internet. Stockholms tingsrätt dömde den huvudåtalade och en medgärningsman till grovt koppleri respektive förberedelse till grovt koppleri, vilket var åklagarens alternativa brottsrubricering. Rätten ansåg det inte styrkt att uppsåt till människohandel fanns initialt då offret och den dömde inledde sin relation.

3.1.1 Profiler: gärningspersoner, organiserade nätverk

Den del av de brottsliga nätverk som uppdragas i Sverige är ofta av mindre storlek, men kan tillhöra ett större nätverk i ursprungsländerna. Nätverken består av både män och kvinnor av olika etniska ursprung. Flertalet av de inblandade kvinnorna har tidigare utnyttjats i prostitution innan de förväntas ta på sig rollen som hallick. Strukturen på de kriminella organisationer som avslöjas i Sverige kan variera från att ha anknytning till den organiserade brottsligheten i Estland till familjeliknande konstellationer där ett gift eller sammanboende par försörjer sig på att prostituera utländska kvinnor och flickor.

Från tidigare rättsfall kan det konstateras att nästan samtliga som åtalats eller dömts för människohandel för sexuella ändamål, eller människohandelsliknande brott som koppleri/grovt koppleri, har haft en stark anknytning till det land som brottsoffret kommit ifrån eller där de varit bosatta. Detta innebär att gärningspersonerna bör ha haft goda kunskaper om brottsoffrens levnadsförhållanden och deras ekonomiska och sociala förutsättningar i ursprungslandet, och denna kunskap har utnyttjats för att rekrytera och kontrollera kvinnorna. Majoriteten av gärningspersonerna har visats under längre tid i Sverige, eller haft sin hemvist här. De behärskar svenska, och ibland även engelska, samt besitter kunskaper om det svenska samhället.

De personer som legat bakom de verksamheter som utretts under 2007 och 2008 har varit män samt några kvinnor från Sverige, Estland, Ryssland, Nigeria, Albanien, Rumänien och Syrien. Ett antal av de utländska medborgarna har varit bosatta i Sverige eller har kommit hit med avsikt att bedriva brottslig verksamhet. Under 2007 och 2008 har Rikskriminalpolisen dessutom genom domar och förundersökningar fått ytterligare belägg för att de som handlar med människor för sexuella och andra ändamål även begår annan brottslighet som narkotikabrott, stöld, häleri samt våldtäkt och grovt sexuellt utnyttjande av underårig.

I de fall Polisen gör ett tillslag mot en bordell i Sverige påträffas sällan fler än 3–4 kvinnor samtidigt i lokalen, samt ett antal sexköpare. Rikskriminalpolisen kan konstatera, efter att bland annat ha studerat den telefonavlyssning som gjorts i dessa fall, att tillströmningen av sexköpare ofta inte är så stor som hallickarna önskar.

Polis och socialarbetare menar också att vissa grupper som säljer kvinnor för sexuella ändamål och som finns i andra nordiska länder undviker Sverige med anledning av sexköpslagen⁵. Dessutom visar en undersökning, som genomfördes under år 2008, på sexköpslagens positiva förebyggande effekter på mäns sexköpsbeteende. Tio år efter införandet av sexköpslagen har antalet sexköpare minskat från 13,6 procent till 7,9 procent⁶.

3.1.2 Offren: Människohandel för sexuella ändamål

Enligt en rapport från FN:s organ för bekämpande av droger och brottslighet (UNODOC) sker 79 % av den globala människohandeln för sexuella ändamål. Rapporten visar att majoriteten av dessa människohandelsoffer är flickor och kvinnor⁷.

Detta förhållande reflekteras även i den svenska statistiken. Sedan 1999 har de som förekommit som offer för människohandel för sexuella ändamål, alternativt koppleri/grovt koppleri, varit flickor och kvinnor i åldrarna 13–36 år. I de fall där män eller pojkar fallit offer för människohandel i Sverige har det handlat om andra ändamål än sexuella.

Flertalet av kvinnorna tillhör minoritetsgrupper och har svårigheter att få anställning i hemlandet eller kommer från en hemmiljö där det förekommit missförhållanden såsom misshandel, sexuella övergrepp och social utslagning. Av domar framgår att flera av dessa kvinnor aldrig tidigare har rest utanför sina hemländer innan de utsatts för människohandel för sexuella ändamål. De har därför helt saknat kunskap om hur det svenska samhället fungerar och om möjligheterna till att söka hjälp och skydd från polis, sociala myndigheter och frivilligorganisationer. Endast ett fåtal av kvinnorna och flickorna har förstått eller talat svenska och bara ett fåtal har behärskat det engelska språket.

⁵ "Prostitution i Norden", Forskningsrapport, TemaNord 2008:604.

⁶ "Tio år med lagen: Om förhållningssätt till och erfarenheter av prostitution i Sverige", Kuosmanen, J, 2008.

⁷ "Global report on trafficking in human beings", UNODOC, 2008.

Olika erfarenheter visar att offer för människohandel för sexuella ändamål många gånger har ett bristande förtroende för myndigheter och inte är så villiga att tala med polisen. De kan även ha ett bristande förtroende för de tolkar som finns tillgängliga. Tolkarna har ibland samma bakgrund samt kommer från samma plats som offret, vilket gör att offret kan känna oro för sin personliga säkerhet och för att nedsättande information ska spridas om dem i deras hemländer och bland landsmän i Sverige. De kan även känna rädsla för repressalier från förövarna samt känna skam och skuld över att tala om de sexuella övergrepp de varit med om, som ofta pågått under en lång tid.

Till detta kommer sedan att dessa kvinnor ofta har mycket olika bakgrund. Det kan röra sig om kvinnor som prostituerats för första gången, eller kvinnor som utnyttjats i prostitution i många år. Det kan också vara kvinnor som kommer från en fattig bakgrund utan grundutbildning, eller kvinnor som har genomgått utbildning, men som kommer från länder där det sociala trygghetsnätet inte fungerar. I dessa länder är kvinnors rättigheter ofta begränsade eller icke förekommande. Här kan även finnas samhällen som genomgått stora förändringar på grund av ekonomiska kriser, politisk instabilitet, väpnade konflikter eller naturkatastrofer.

För att klargöra vilka sociala, ekonomiska, juridiska och politiska förhållanden som offren lever under, vilka de psykologiska mekanismer som styr människohandelsoffrens handlande och vad som ligger bakom offrets påstådda ”frivillighet” har det blivit vanligare att förordna sakkunniga i människohandelsmål.

3.1.3 Tillvägagångssätt: Människohandel för sexuella ändamål

Information som inkommit till Polisen visar att det är vanligt att människohandlare utnyttjar offrens sårbarhet för att få dem att lämna sin hemmiljö. Detta görs genom att erbjuda kvinnorna attraktiva försörjningsmöjligheter som de har svårt att motstå på grund av deras redan utsatta situation. Vanligast är att kvinnor reser efter att de ingått en överenskommelse med rekryteraren som kvinnorna fått kontakt med via tidningsannonser, Internet, lokala rekryteringsbyråer eller genom personliga kontakter t.ex. inom familjen.

De flesta kvinnor är medvetna om att de kommer att utnyttjas i prostitution men blir lurade när det gäller de verkliga villkoren, levnadsförhållandena, det ekonomiska upplägget, övergrepp och graden av person-

lig frihet. För en del kvinnor är övergreppen som de utsätts för av sexköpare och människohandlare redan normaliserade då de utnyttjats i prostitution under kortare eller längre tid i hemlandet.

Enligt inkommen information förväntas ofta de som blir offer för människohandel betala tillbaka en summa pengar för resehandlingar, kostnader för resor och andra kringkostnader. Detta skapar en skuldfälla där den som lånat pengarna av människohandlaren aldrig kommer att tjäna tillräckligt för att kunna göra sig skuldfri. Människohandlarna behåller dessutom vanligen hela eller större delen av inkomsterna. Den ursprungliga skulden ökar också allt snabbare då kvinnorna oftast förväntas betala för olika kringkostnader i mottagarlandet, till exempel för annonsering och lokalhyra, transporter, hygienartiklar, kondomer och mat – ett kostnadsansvar som offret inte får vetskap om under rekryteringskedet.

Människohandlare använder oftast bil, buss eller färja för att transportera kvinnorna till Sverige, men flyg förekommer också. Det händer att gärningspersonerna förser sig själva eller kvinnorna med falska eller andra personers passhandlingar för att dölja sin egen och offrens verkliga identitet. Detta görs också för att gärningspersonerna vill kringgå krav på visering eller för att undvika upptäckt när en gärningsman är efterlyst. Det finns information om att många kvinnor också utnyttjas av sexköpare under transporten till Sverige eller till andra länder samt att kvinnorna många gånger själva tvingas begå brott, främst inbrott och stölder.

När kvinnorna kommit till Sverige får de i många fall själva ta sig till en överenskommen adress, oftast en lägenhet, eller så förs de dit av gärningspersonerna. Kvinnorna utnyttjas i prostitution i olika lokaler, exempelvis lägenheter som hyrs i andra hand eller hotellrum, dit sexköparna får komma. Det förekommer också att hallickarna och människohandlarna eskorterar kvinnorna till redan bestämda platser som exempelvis en sexköpares bostad eller till ett hotell vilket minskar risken för upptäckt och leder till färre kringkostnader för lokaler. Skuldsatthet till människohandlarna och hot från dem att skada kvinnorna eller deras närstående gör också att kvinnorna mycket sällan försöker fly.

För att undvika lagföring är det vanligt att gärningspersonerna ger instruktioner till kvinnorna att de ska påstå att de driver prostitutionsverksamhet i egen regi om de anträffas av polis, något som har bekräftats genom telefonavlyssning. Gärningspersonernas upp-

lägg kring verksamheterna är väl organiserat och kan styras i stort sett från vilket land som helst. Det är därför svårt att få fram bevis som knyter människohandlare och hallickar rent fysiskt till kvinnorna. Människohandlarna besöker sällan, eller aldrig, lokalen där kvinnorna utnyttjas och visar sig enbart i undantagsfall ute tillsammans med dem. När kvinnorna ska lämna över sina inkomster till gärningspersonerna sker det ofta på offentliga platser eller under färd med allmänna kommunikationsmedel för att försvåra upptäckt. Huvudmännen, det vill säga de som befinner sig högre upp i de kriminella nätverken, visar sig överhuvudtaget inte i Sverige utan skickar hit så kallade ”platschefer”.

De senaste åren har handeln med kvinnor från Nigeria för prostitutionsändamål ökat till och inom Europas gränser. Handeln bedrivs av organiserade brottsliga nätverk, till exempel från Albanien eller Nigeria. Enligt information inkommen till Europol sker rekrytering av kvinnor från Nigeria i de flesta fall genom voodoo-ritualer. Genom dessa tar människohandlarna kontroll över offret. Där bestäms även summan som kvinnan förväntas betala av till människohandlarna. Skulden kan uppgå till 50 000-80 000 euro, något som kan ta upp till fem år för kvinnan att återbetala⁸.

Efter att skulden bestämts skickas offret sannolikt till Spanien eller Italien med hjälp av äkta eller falska uppehållstillstånd. I dessa länder kan bordellägare utspridda i hela Europa beställa/köpa offer. Det förekommer också att en del kvinnor, så kallade ”mammaer” som tidigare själva varit prostituerade, i vissa fall fortsätter att sälja sexuella tjänster samtidigt som de utnyttjar andra kvinnor i prostitution. Detta försvårar för polisen då det kan vara svårt att klargöra rollerna i nätverken och vem som är gärningsperson/offrer. De verkliga huvudmännen för organisationen av handel med kvinnor från Nigeria finns dessutom utanför Sveriges och, i de flesta fall, utanför Europas gränser.

3.1.4 Försäljning och köp av sexuella tjänster på Internet

Sedan 1998 har gatuprostitutionen minskat och försäljningen av sexuella tjänster i Sverige, liksom i andra länder, sker idag till stor del via Internet där det går att verka relativt ostört och anonymt från vilken del av världen som helst.

Rikskriminalpolisens IT-brottsektion undersökte under 2008 sex webbplatser med annonser där kvinnor

⁸ ”Trafficking in human beings from Nigeria to the EU: Intelligence Assessment”, Europol, EDOC 299698.

bjöds ut för prostitutionsändamål i Sverige⁹. Ingen av webbplatserna visade sig vara lokaliserad till en server i Sverige utan det stora flertalet är förlagat till USA men också till Tyskland, Holland, Danmark och Ryssland.

På de sex granskade webbplatserna fanns annonser för 417 kvinnor i prostitution. Av dessa var 376 kvinnor, 10 transsexuella/shemales¹⁰ och 31 män som i de flesta fall riktade sig mot kvinnor och par. Åldersspannet på de kvinnor som bjöds ut för prostitutionsändamål spände från 18 till 64 år men de flesta annonserna erbjöd kvinnor i åldrarna 22 till 35 år. De kvinnor som bjöds ut för prostitutionsändamål hade sitt ursprung i länder från samtliga världsdelar och de flesta annonserna var utformade på svenska eller engelska. Till de 338 kvinnor som utannonserades fanns kopplingar till telefonnummer som i de flesta fall tillhörde svenska mobiltelefonabonnemang. I övriga fall kunde kvinnorna eller mer vanligt de hallickar som styr verksamheten, kontaktas via e-post som i övervägande del hade e-postadresser hos Microsoft (Hotmail och Live) eller hos Yahoo. Fördelningen länsvis, visade att 222 kvinnor såldes i Stockholms län, 51 i Västra Götaland och 39 i Skåne. Även städer som Sölvesborg, Halmstad, Jönköping och Linköping m. fl. var representerade. Det förekommer dock att de som normalt är placerade i exempelvis Stockholm emellanåt bjuds ut i prostitution på mindre orter i landet. De är då inbokade på hotell under några dagar och tar emot bokningar för köp av sexuella tjänster, i enlighet med annonsen.

En av de stora eskortsajterna är ”Stockholm Top Escort” vars server då var lokaliserad till Danmark. Webbplatsen tillhandahöll cirka 100 kvinnor för prostitutionsändamål i företrädesvis Stockholm, Göteborg och Malmö. En annan förhållandevis stor annonsplats är ”Independent Stockholm Escorts” som erbjuder exklusiva eskorter, i första hand från de ryskspråkiga delarna av Europa. För att kontakta någon av eskorterna ringer kunden ett bokningsnummer med landsnummer 7, det vill säga Rysslands och Kazakstans. Dessa eskorter förs även runt till flera olika länder. Ytterligare annonsplatser är till exempel ”Escorts in Scandinavia”, som är registrerad i Tyskland men där annonserna är på svenska, samt ”Sthlmtjejer” som vid granskningstillfället hade 40 publicerade annonser

⁹ ”Nätprostitutionens omfattning och utbredning i Sverige”, Rikskriminalpolisen, 2008.

¹⁰ Shemale är ett begrepp för en, ofta men inte alltid, transsexuell person som har genomgått sådan hormonbehandling som sker inför könsbytesoperation från man till kvinna, och som därför har bröst och andra kvinnliga drag men fortfarande penis och testiklar.

med bilder. Dessutom kan vem som helst lägga in egna textannonser. På webbplatsen ryms 300 textannonser där den äldsta raderas när en ny tillkommer. Bevakningen visade att cirka 300 annonser omsattes på tre dagar. Många av webbplatserna uppdateras flera gånger i veckan vilket försvårar utredning och spårning av de kvinnor som säljs och av dem som ligger bakom annonsplatserna.

Webbplatserna använder sig även av olika tjänster som kan analysera besöksstrafiken. På så sätt går det att utröna var besökarna finns, rent geografiskt, och därmed få möjlighet att optimera annonserna till rätt del av landet.

Några kvinnor som säljs för prostitutionsändamål genom eskortverksamheter under en begränsad tid, främst i Stockholm, säljs även i andra länder. Kvinnorna annonseras ut till försäljning på svenska annonsplatser några veckor innan planerad ankomst till Sverige. Andra kvinnor har, enligt annonserna, redan innan ankomst till Sverige svenska mobilnummer men uppger att de inte svarar förrän de har anlänt. De utländska mobilnumren uppdateras till svenska nummer på annonsplatsen efter ankomst till Sverige

Enligt Rikskriminalpolisen är det tydligt att ämnen kring eskortservice och prostitution engagerar sexköpare. På forumet "Flashback" hittas 282 sidor med 7034 diskussionstrådar kring dessa ämnen. Vissa av trådarna innehåller recensioner om kvinnor i prostitution som handlar om huruvida kvinnan motsvarar de förväntningar som bilden ger, om den kvinna som beställts även är den som dyker upp och så vidare. Liknande trådar finns på forumet "Secretary Academy" som dessutom är uppdelat i olika regioner, dels i Sverige, dels i andra nordiska länder, Europa och Thailand. "Secretary Academy" har även anordnat kryssningar på finlandsfärjorna för att tillgodose behovet av köp av sexuella tjänster, som initierats över Internet. Ytterligare ett forum är "Swedish Escorts Reviews Forum" som vid tiden för undersökningen var under uppbyggnad.

I ett flertal av de fall som Rikskriminalpolisen granskat har det funnits misstankar om bakomliggande organisationer. Exempel är att flera kvinnor fotograferats i samma miljö och/eller har mycket liknande e-postadresser. Dessutom har dessa annonser varit publicerade i anslutning till varandra. Andra exempel visar på olika kvinnor med samma mobilnummer. Det är dock svårt att lokalisera ursprunget till många av webbplatserna då de publicerats på sidor som i sin tur är helt

legitima och erbjuder plats till vem som helst som vill publicera på Internet.

3.2 Andra former av människohandel

3.2.1 Tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd

Andra utnyttjandesyften som nämns i människohandelsparagrafen är bland annat att offret utnyttjas i krigstjänst eller för tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd. Med tvångstillstånd menas inskränkningar, helt eller delvis, av någons handlingsfrihet. Att människor utnyttjas som arbetskraft, arbetskraftsexploatering, är inte människohandel för tvångsarbete om inte människohandelsparagrafens alla rekvisit är uppfyllda.

Liksom för människohandel för sexuella ändamål är det svårt att ge exakta uppgifter på omfattningen av människohandel för tvångsarbete till, genom och inom Sverige. Att brottet sällan anmäls kan vara ett av skälen till detta. År 2007 upprättades hos Polisen 35 anmälningar som rör människohandel för tvångsarbete. År 2008 upprättades 8 stycken. Att offren inte anmäler kan bero på bristande förtroende för rättsvårdande myndigheter och rädsla för repressalier. Ett annat problem är att de privatpersoner som utnyttjar illegal arbetskraft för olika tjänster inte vill anmäla misstänkt människohandelsbrott eftersom de själva då riskerar bli föremål för en brottsutredning. Oavsett dessa svårigheter tyder tillgänglig information på att människohandel för tvångsarbete förekommer i Sverige.

I december 2008 inleddes rättegången mot 5 personer åtalade för att under två års tid ha utnyttjat en ukrainsk man med funktionssvårigheter för tiggeriändamål på olika platser i Europa. Gärningspersonerna utnyttjade mannens utsatta ekonomiska och sociala situation i hemlandet för att rekrytera honom till, vad han trodde, skulle vara ett enklare kontorsarbete i Moskva. Därefter tvingades han att tigga sex dagar i veckan, från tidig morgon till sent på kvällen. Gärningspersonerna exploaterade offrets funktionshinder genom att bland annat förvägra honom möjligheten att använda sina armproteser. Offret bevakades dygnet runt och utsattes för våld och hot. I januari dömdes 4 av de 5 åtalade av Stockholms tingsrätt till fängelse i 5 år respektive 3 år för människohandel samt 9 månader respektive 6 månader för medhjälp till människohandel.

3.2.2 Specifikt kring asfalt- och stenläggningsarbete

År 2007 uppsökte, vid olika tillfällen, 16 personer den brittiska ambassaden i Stockholm för att få hjälp med att resa tillbaka till Storbritannien, efter att de utnyttjats av vissa personer som tillhör gruppen så kallade ”travellers”¹¹, för att bland annat utföra asfalt- och stenläggningsarbete åt privatpersoner på olika håll i Sverige. I de fall svensk polis kopplades in inleddes förundersökning och förhör hölls med de personer som fortfarande befann sig i landet. Ingen av de förundersökningar som inleddes resulterade i fällande domar i Sverige, men sju förundersökningar där bevisningen bedömdes vara god, överlämnades till brittisk polis 2008 för lagföring i Storbritannien.

Samma år uppmärksammade även underrättelsesektionen på Rikskriminalpolisen inslag av människohandelskaraktär i den multikriminella verksamhet som följer vissa av de brittiska och irländska asfältläggarna. Vid ett Europolmöte i september 2007 informerades kollegor från Storbritannien och Irland om den aktuella problembilden. Den 30 januari 2008 anordnade sedan UKHTC¹² ett möte i Sheffield med deltagare från värdlandet, Irland, Sverige, Norge och en representant från Europol. Vid mötet beslutades att initiera ett gemensamt projekt med syfte att inhämta information om de kringresande brittiska och irländska asfältläggarna för att på så sätt kartlägga brottsfenomenet. Målsättningen sammanfattades i att man skulle identifiera brottsaktiva personer och eventuella brottsoffer, samt att finna länkar mellan dem och inleda förundersökningar. Projektet skulle även syfta till att utvärdera möjligheten till förslag om preventiva åtgärder.

Under projektets gång har man kunnat konstatera att misstänkt människohandel förekommit, och anmälningar har upprättats. I samband med den här typen av brottslighet har det även förekommit anmälningar om människorov, mordbrand, misshandel och olaga hot. Förundersökningar inleddes i sex fall och dessa utredningar har bedrivits vid polismyndigheterna i Stockholms län, Västra Götalands län och Västernorrlands län.

Någon information som beskriver att det fortfarande förekommer handel med människor bland vissa ”travellers” har emellertid inte inkommit under 2008. Information pekar istället mot att de resande familjer-

¹¹ En kringresande folkgrupp med irländskt ursprung som har sin hemvist på Irland och i Storbritannien. Uppskattningsvis finns det ca 25 000 ”travellers” på Irland och ca 15 000 i Storbritannien.

¹² United Kingdom Human Trafficking Centre.

na som bedriver illegal verksamhet väljer att använda personer med främst rumänskt och polskt ursprung från redan etablerade ”pooler” i Sverige, vilka samordnas under en landsman som lever och verkar i det aktuella landet. Det rör sig då om svart arbetskraft och den brottslighet som kan sättas i samband detta, men inte nödvändigtvis om människohandel¹³.

3.2.3 Offren: asfalt- och stenläggningsarbete

Enligt den information som framkommit genom förhör rekryteras män som på ett eller annat sätt lever vid sidan av samhället, exempelvis bostadslösa och män med intellektuella funktionsnedsättningar. Gärningspersonerna utnyttjar offrens utsatta situation då dessa ofta saknar både arbete, familj och bostad. De män som rekryterats på plats i Sverige har varit asylsökande eller tillhört marginaliserade grupper i sina hemländer, bland annat romer från Rumänien. Några offer som hörts av polisen berättar om arbetsdagar från kl. 07.00 till kl. 23.00, undermåliga bostäder, lite och dålig mat samt dåligt betalt. Det är inte ovanligt med löneutbetalningar på 100 kronor för en dags arbete. Ibland har offren berättat att gärningspersonerna tvingat dem att stjäla verktyg och material som använts vid arbetena samt mat, drivmedel med mera. Det har även berättats att husvagnar och andra maskiner som används för att utföra arbetena många gånger är stulna i det land där verksamheten bedrivs.

Offren förses med passhandlingar, äkta eller falska, som många gånger tas ifrån dem när de anlänt till destinationslandet. På så sätt har gärningspersonerna begränsat offrens rörlighet. Information från både Norge och Sverige tyder på att offren utsätts för hot och våld om de protesterar eller försöker fly.

3.2.4 Tillvägagångssätt: asfalt- och stenläggningsarbete

De olika brottsgrupperingarna är formade efter en familjestruktur och är hierarkiskt uppbyggda. Fäderna fungerar som familjens överhuvud och sönerna får ansvara för verksamheten och de arbetare som rekryteras. Grupperingarna reser mellan olika platser med husvagnar, bilar och anläggningsmaskiner under perioden april till september. När de har funnit ett lämpligt ställe att slå sig ner på, exempelvis campingplatser eller större parkeringsplatser, reser de runt i närområdet och erbjuder sina tjänster till privatpersoner. De delar ut broschyrer och visitkort med upplysningar om företag och kontaktpersoner som erbjuder asfalts- och sten-

¹³ ”Projekt Troy – Brittiska och irländska asfalt- och stenläggare i Sverige”, Rikskriminalpolisen, 2009.

läggningsarbete.

Företagen är oftast inte legala och endast ett fåtal är registrerade i bolagsregistret. Avgifter, moms eller skatt betalas därför aldrig – varken av gärningspersonerna eller av de privatpersoner som anlitar företagen. Det arbete som ska utföras erbjuds till ett förmånligt pris, företrädesvis svartarbete, och ofta försöker de få kunden att betala i förskott. Arbete som betalas i förskott utförs dock sällan och påbörjat arbete avslutas oftast inte. Kunderna har många gånger också känt sig tvingade att betala mer än vad som överenskommit.

Anmälningar om bedrägeri och olaga hot gentemot vissa av så kallade ”travellers” har ibland upprättats i samband med att oenighet uppstått om betalning eller arbetets utförande. Det förekommer dessutom anmälningar om miljöbrott då det händer att gärningspersonerna dumpar gammal asfalt och jordmassor i naturen och på andra otillåtna platser. Kunderna, som tjänar ekonomiskt på att anlita illegal arbetskraft har dock inte anmält till polisen misstanke om brott baserat på de oacceptabla förhållanden som offren lever under.

Omsättningen av arbetet är svår att bedöma men norska skatteverket uppskattade att vissa personer som tillhör gruppen ”travellers” i områdena kring Stavanger, Trondheim, Bergen och Bodö omsatte ca 22,5 miljoner norska kronor under maj månad 2007. Med denna uppskattning som underlag bedömer norsk polis att verksamheten kan omsätta upp till 100 miljoner norska kronor på ett år.

3.3 Handel med barn

I de förundersökningar som bedrivits i Sverige under åren 2007 och 2008, rörande människohandel för sexuella ändamål och liknande brott som koppleri/grovt koppleri, har det inte förekommit några brottsoffer under 12 år. Hitintills har alla barn som fallit offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige varit flickor i åldrarna 16–17 år. Undantaget finns exempelvis i ett ärende med fällande dom för människohandel där åldersutredningen visade att flickan, som kom från Albanien, utnyttjats sexuellt från det att hon var 13 år gammal¹⁴. I hovrätten visade sedan åldersutredningen att flickan var 15 år när hon började utnyttjas sexuellt¹⁵.

Ett fåtal förundersökningar som inletts i Sverige har handlat om människohandel där flickor och pojkar

¹⁴ Dom i Södertörns Tingsrätt, 2007-07-03, Mål nr B 5346-07.

¹⁵ Dom i Svea Hovrätt, 2007-09-21, Mål nr B 5488-07.

från sydöstra Europa utnyttjats för stöld- och tiggerier. Vissa av dessa barn har utnyttjats för stöldändamål på flera orter i Sverige men även i andra länder i Europa. Under åren 2007 och 2008 har det dock inte skett någon större ökning av informationsinflödet till Rikskriminalpolisen när det gäller handel med barn för stöld- och tiggeriändamål från Bulgarien, Rumänien eller andra EU-länder. Informationen visar däremot att det finns ett intresse hos dem som handlar med flickor och pojkar att även etablera sig i Sverige. Genom spaning i Stockholms centrala delar har polisen kunnat konstatera att grupper av individer i olika åldrar, oftast från sydöstra Europa, tagits på tillfälligt besök till Sverige.

Enligt information från Europol uppskattar polisen i Storbritannien att ca 180 romska barn fördes till landet som offer för människohandel för olika ändamål under 2007. Flickorna och pojkarna såldes för upp till 27 000 euro per barn och ett enda barn har kunnat generera upp till 135 000 euro per år¹⁶. Information från Europol visar också att över 1 100 flickor och pojkar från Rumänien rapporterades som försvunna under 2007. Rumänska myndigheter misstänker att många av de barn som bevisligen lämnat landet men inte återvänt, har fallit offer för människohandel i väst-europeiska länder. Framför allt tror myndigheterna att barnen utnyttjas för fickstöld- och tiggerier, vilket också bekräftats då flera av dem anträffats när de tvingats begå brott eller tiggas i flera olika EU-länder. Det är inte heller ovanligt att barnens föräldrar eller andra i familjen känt till, och samtyckt till, att barnen utnyttjas för olika ändamål¹⁷.

3.3.1 Exempel på modus operandi: barn som utnyttjas för att begå brott

Information pekar på att ett vanligt rekryteringsförfarande är att människohandlare tar kontakt med föräldrar som lever i fattigdom i sydeuropeiska länder, exempelvis Rumänien och Bulgarien, för att antingen köpa eller hyra deras flickor och pojkar i syfte att de ska utnyttjas för stöld- och tiggeriändamål eller genom prostitution. En familj som har många barn tar inte alltid emot pengar utan kan nöja sig med att någon annan tar ansvar för barnet

Flickorna och pojkarna, som ofta är 10–14 år, får inte gå i skolan utan tränas tidigt av bland annat människohandlare att stjäla i butiker och att begå fickstöld. Människohandlarna utnyttjar antagligen barnens låga

¹⁶ Serious Organised Crime Agency (SOCA).

¹⁷ EUROPOL, Crimes Against Persons Unit.

ålder för att undgå straff och registrering i brottsregister. Det är inte ovanligt att de också förser barnen och sig själva med olika identiteter, vilket gör det svårt för polisen att identifiera och kartlägga denna brottslighet, särskilt eftersom grupperna ofta rör sig från ett europeiskt land till ett annat.

Barnen förs ofta ut ur sitt land under täckmantel av familjeliknande konstellationer bestående av ett vuxet par och två till tre barn. För att försvåra upptäckt har gärningspersonerna felaktiga handlingar som visar att de fungerar som vårdnadshavare med tillstånd att resa utomlands med barnet/barnen under obestämd tid. Gruppen färdas i en bil och man reser från land till land och från plats till plats i Europa, även till och genom Sverige, och utnyttjar barnen för tiggerier och stölder.

I de fall barnen har ertappats när de begår brott förekommer det ofta, enligt polisutredningar, att en vuxen person ger sig till känna och utger sig för att vara släkt med barnet, eller dess vårdnadshavare, i syfte att kunna hämta barnet hos polis eller socialtjänst. Då barnen utgör en betydelsefull investering för människohandlarna kan dessa gå mycket långt för att återta dem från myndigheterna. Barnen kan dessutom vara känslomässigt knutna till förövarna och därmed bli mycket rymningsbenägna från eventuella placeringar på skyddade boenden. De saknar också ofta tilltro till myndigheter, särskilt till polisen, och ser sig ofta själva inte som offer. Sammantaget resulterar dessa utmaningar i tidskrävande förundersökningar där förutsättningarna för att lyckas är ganska små.

3.4 Barnsexhandel

En ofta ouppmärksam brottstyp är svenskars sexuella exploatering av barn i andra länder, så kallad barnsexhandel. Med barnsexhandel menas en person med hemvist i Sverige, som reser till ett annat land för att där ha sexuellt umgänge med ett barn med hemvist i landet, mot någon form av ersättning. Barnsexhandel innebär därmed ett motsatt transporteringsförfarande jämfört med människohandel eftersom det oftast är gärningspersonerna som istället förflyttar sig till offren.

Enligt den erfarenhet som Polisen har är det oftast organiserade grupper/sammanslutningar av män som begår övergrepp där gärningspersonerna kommer i kontakt med barnen på olika sätt. Det kan exempelvis handla om anställning utomlands eller att förövaren är utvandrad till landet. Kontakt kan även etableras genom besök på bordeller eller genom att söka kontakt

med gatubarn på plats. I ett flertal fall etablerar gärningspersonen kontakt med barnet under en längre tid som leder till att förövarens kontroll över barnet blir mycket starkt. Övergreppen sker sedan i långsam takt och blandas med lek¹⁸. Det händer också att barn hämtas från andra regioner eller länder för att ”bo” hos någon av männen som också hyr ut barnen till andra i sammanslutningen. I vissa fall filmas de sexuella övergreppen för att sedan säljas via Internet vilket genererar stora summor pengar som kan användas inom de organiserade sammanslutningarna.

Det finns dock endast fyra dokumenterade fall av misstänkt sexuellt övergrepp på barn med misstänkta svenska gärningspersoner i anmälningarna under perioden 2004-2007. Detta tyder på att det är ytterst sällan någon utländsk sexturist blir gripen av den lokala polisen, och nästan ingen som riskerar att bli anmäld när de kommit hem.

Skälet till att det förekommer få anmälningar och fällande domar under både svensk och utländsk lagstiftning är ofta att sexualbrott utomlands är relativt svårbevisade då det sällan går att ta någon på bar gärning. Det kan också vara svårt att bedöma åldern på barnen eller vilken kontroll den vuxne har över barnet. Till detta kommer utredningsproblematiken där offer och misstänkt gärningsman i de flesta fall befinner sig i olika länder. Det är egentligen bara när gärningspersonerna dokumenterar sina övergrepp och om offret hittas som det finns goda bevismöjligheter.

Dessutom är det högst osannolikt att barnet själv, eller barnets familj, skulle anmäla brottet då inkomsten från den sexuella exploateringen kan utgöra barnets, eller familjens, levebröd. Barnet kan också vara sålt till en hallick och har därmed mycket begränsat utrymme att påverka sin egen situation¹⁹.

För att försöka få en mer effektiv brottsbekämpning av barnsexhandel finns i dag möjlighet att lämna tips via polisens hemsida på adress childabuse@rkp.police.se. Tips kan även lämnas på Utrikesdepartementets webbplats för svenska ambassaden i Thailand. Enligt Rikskriminalpolisen är dock inflödet av tips hittills ganska begränsat, något som kan bero på svårigheten för semestrande svenskar att omedelbart hitta en Internetuppkoppling när de bevittnar något som kan vara relaterat till sexuellt utnyttjande av barn.

¹⁸ ”Barnsexhandel – kommersiell sexuell exploatering av barn”, Red. H, Karlén, 2009.

¹⁹ ”Sexualbrott med svensk anknytning”, C. Diesen & E. Diesen, 2008

4. RIKSPOLISSTYRELSENS INSATSER MOT MÄNNISKOHANDEL

I september 2008 lämnade regeringen ett uppdrag till Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten att förstärka de operativa insatserna samt arbeta för en utökad metod- och kompetensutveckling rörande människohandel, främst för sexuella ändamål, och prostitution. Med uppdraget följde en extra tilldelning av medel med 40 miljoner kronor under 2008-2010, varav 30 miljoner kronor för att förstärka de operativa insatserna och 10 miljoner kronor till Rikspolisstyrelsen för metod- och kompetensutveckling av polisorganisationen²⁰. Utbildningsinsatserna bedrivs i nära samverkan med Åklagarmyndigheten och Brottsoffermyndigheten.

Ett flertal riktade utbildningsinsatser genomfördes under våren 2009 för att höja kompetensen vid polismyndigheterna när det gäller hur prostitution och människohandel för sexuella ändamål kan uppdagas och utredas. Under hösten 2009 och våren 2010 genomförs en vidareutbildning för förundersökningsledare vid Polishögskolan. För att ge den breda gruppen poliser ute på fältet mer kunskap om människohandel och prostitution har även arbetet påbörjats med att ta fram en interaktiv webbaserad utbildning på området.

Vidare gav regeringen 1997 Rikspolisstyrelsen i uppdrag att vara nationell rapportör i fråga om handel med kvinnor²¹. I uppdraget låg bland annat att samla uppgifter om omfattningen av sådan handel i Sverige och mellan Sverige och andra länder, hur den kan förebyggas och bekämpas samt att årligen redovisa resultaten till regeringen. Uppdraget upphörde formellt vid

²⁰ ”Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål”, Skr 2007/08:167.

²¹ Regeringsbeslut 1997-12-16, A97/3077/JÅM

utgången av 2002, men funktionen som nationell rapportör har sedan dess funnits kvar vid Rikskriminalpolisen. I regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål aviseras att det återigen kan bli aktuellt att ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att inrätta en funktion som nationell rapportör avseende människohandel. I oktober 2008 flyttades därför funktionen tillbaka till Rikspolisstyrelsen i syfte att klargöra behovet av en nationell rapportör för människohandel, och för att lämna ett förslag till vilket mandat en sådan bör ha. Detta kommer att beredas internt på Rikspolisstyrelsen.

I början av 2009 införde Rikspolisstyrelsen möjligheten att via Polisens kontaktcenter (PKC), med telefonnummer 114 14, lämna tips om misstänkt brottslig verksamhet. Denna möjlighet gäller i princip alla typer av brottslig verksamhet men när det gäller människohandel kan det leda till att exempelvis boende i ett område får en enkel möjlighet att lämna tips om sådant som kan tyda på att människohandel i någon form pågår.

Slutligen genomför Rikskriminalpolisen en särskild satsning mot sexualbrott som svenskar begår mot barn i utlandet. Insatsen sker inom ramen för regeringens särskilda satsning mot människohandel och finansieras genom pengar från regeringsuppdraget. Satsningen blev fullt utbyggd sommaren 2009 och har som syfte att bland annat samla information och utreda begångna brott samt arbeta för att öka benägenheten att anmäla den här typen av brottslighet. Fyra personer anställda vid IT-brottsektionen vid Rikskriminalpolisen kommer att arbeta specifikt med dessa frågor.

Bilaga 1

Inrapportering från polismyndigheterna

Följande redovisning bygger på vad polismyndigheterna, genom kriminalunderrättelsetjänstens samverkansområden (SamO), har inrapporterat till Rikskriminalpolisen för 2007 och 2008. Här nämns i huvudsak endast de polismyndigheter som haft något av människohandelskaraktär att redovisa eller annat som kan anses vara av särskilt intresse.

Samverkansområde Stockholm (Stockholms län, Gotlands län)

Stockholms län City polismästardistrikt

Under 2003 beslutade regeringen att ge 30 miljoner till polisen för att bekämpa människohandeln under 2004-2006. Därför startade spaningsroteln vid City polismästardistrikt ett projekt som benämns Projekt Europa. City polismästardistrikt omfattar Stockholms innerstad. Ledningen för Polismyndigheten i Stockholms län har beslutat att projektet ska förlängas fram till och med 2010 och i maj 2008 övergick Projekt Europa till att bli en kommission mot människohandel för sexuella ändamål. Syftet med kommissionen är att identifiera kriminella personer och nätverk som sysslar med grovt koppleri eller människohandel samt därtill hörande brottslighet i länet och att lagföra dessa personer.

Situationen i City polismästardistrikt

Polisen har under lång tid följt utvecklingen av prostitutionen och till den hörande brott som koppleri och människohandel. Eftersom City polismästardistrikt haft personal med lång erfarenhet av människohandelsliknande brott har det bidragit till att utveckla arbetsmetoder som gett bra resultat.

Inflödet av information om människohandel, koppleri och prostitution var under 2007 relativt stort för att under 2008 minska något. När det gäller gatuprostitutionen har en ökad andel utländska prostituerade noterats.

I första hand rör informationen under 2007-2008 flickor och kvinnor från Estland, Ryssland, Polen, Tjeckien, Lettland och Rumänien. Även gärningspersonerna kommer i första hand från dessa länder. De utländ-

ska kvinnor som är till försäljning på Internet i Sverige finns till största delen att köpa i lägenheter och på hotell i Stockholm. Företrädesvis skickas kvinnorna till Sverige med färja från de baltiska länderna, Finland och Polen, men buss är också ett vanligt transportmedel. Några kvinnor skickas till Sverige med flyg och där kommer i första hand informationen från Skavsta flygplats.

Under 2007 bedrev City Polismästardistrikt, genom Projekt Europa, 6 större förundersökningar som rörde människohandel för sexuella ändamål och 18 förundersökningar om koppleri/grovt koppleri m. m. Därtill har 6 förundersökningar inletts rörande människohandel för andra ändamål och 59 förundersökningar rörande köp av sexuell tjänst. Tre förundersökningar har lett till fällande domar mot 14 personer. Av de 14 dömda har 1 person dömts till fängelse för människohandel, 3 till fängelse för grovt koppleri/koppleri och 10 till fängelse för koppleri. Av de 3 som dömdes till fängelse för grovt koppleri dömdes också 1 för stämpling till människohandel. Ett större antal förundersökningar kunde ha bedrivits, men det har inte varit möjligt på grund av brist på utredande personal.

Gruppen spanar aktivt efter prostitutionsannonser på Internet där Stockholm tydligt utgör den största marknaden i Sverige. De största sajterna som tar betalt för att annonsera om försäljningen av kvinnorna har tappat mark. Idag annonseras det mer på nya forum, s.k. gratissajter.

Stockholmspolisen har fått information om att människor från andra länder, framför allt Rumänien, förs till Sverige för att tigga och stjäla under organiserade former. Dessa andra former av människohandel, inklusive tvångsarbete, handläggs i första hand vid gränspolisavdelningen i Stockholms län. Under sommaren 2007 och under 2008 gjorde gränspolisavdelningen extra satsningar mot de personer från Irland och Storbritannien som organiserar oseriösa asfalt- och stenvägningsarbeten. Insatserna rörde i första hand kontroll av dessa grupper och informationsspridning till allmänheten. Gränspolisavdelningen har dessutom i uppdrag att inhämta information om gränsöverskridande brottslighet, främst människohandel och människosmuggling.

I samverkan med socialtjänsten och Migrationsverket har gränspolisavdelningen upprättat en handlingsplan för hanteringen av ensamkommande asylsökande barn och ungdomar som reser in via Arlanda och avviker eller riskerar avvika från kommunala boenden. Gränspolisavdelningen har även upprättat en handlingsplan avseende barn som utnyttjas för tiggeri.

De särskilda medel som polisen fått för att bekämpa människohandeln har gjort det möjligt för City polismästardistrikt att rikta insatser mot organiserade kriminella organisationer som bl. a. ägnar sig åt denna brottslighet. I de ärenden som personal i projektet handlagt har det också gjorts beslut av vapen och narkotika.

En estländsk gruppering som sedan flera år varit inblandad i människohandel för sexuella ändamål samt annan brottslighet verkar idag ha övergett Sverige som marknad.

En trend som Projekt Europa uppmärksammat är att fler offer och gärningspersoner är svenska. En annan är att gärningspersonen i allt större utsträckning fjärrmar sig fysiskt från kriminaliteten. Det finns exempel där sexköpare ringer hallickar som befinner sig i utlandet och därifrån organiserar möten mellan kunder och prostituerade.

Ärenden av särskilt intresse

Under 2008 kom det första åtalet där offret, liksom gärningspersonerna, är svenska medborgare och där brottet i sin helhet begåtts i Sverige. Åtalet rörde en 19-årig kvinna med intellektuella funktionssvårigheter som utnyttjats av sin man genom prostitution och uppskattades ha sålts till över 100 män på flera platser i landet. Kontakter med sexköpare hade upprättats bland annat genom annonsering på Internet. Stockholms tingsrätt valde att döma den huvudåtalade och en medgärningsperson till grovt koppleri respektive förberedelse till grovt koppleri, istället för till människohandel. Rätten ansåg det inte styrkt att uppsåt till brott fanns initialt då offret och den dömde inledde sin relation.

Under 2008 åtalades 5 personer för människohandel/medhjälp till människohandel för att under två års tid, på olika platser i Europa, tvingat en man från Ukraina med funktionshinder att tigga. Detta är första gången åtal väckts i Sverige för människohandel för andra ändamål än sexuella. Stockholms tingsrätt dömde i januari 2009 4 av de 5 åtalade för människohandel res-

pektive medhjälp till människohandel. De två huvudmännen dömdes till 5 respektive 3 års fängelse och övriga två till fängelse i 6 respektive 9 månader. Förundersökningen bedrevs i samarbete med Gränspolisavdelningen.

I december 2008 meddelades dom i ett ärende om grovt koppleri. Ärendet rörde en svensk man som främjat att ett flertal kvinnor hade tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning i Stockholm och Göteborg. Ett flertal minderåriga kvinnor stod som målsägare. Mannen dömdes av Stockholms tingsrätt till fängelse i 2 år för grovt koppleri. Förundersökning och spaning bedrevs i nära samarbete med polisens människohandelsgrupp i Västra Götaland.

I ytterligare ett Internetrelaterat ärende meddelades dom i början av februari 2009. Tre personer dömdes till fängelse för grovt koppleri. Kvinnorna som utnyttjades i prostitution marknadsfördes via webbsajter styrda av huvudmännen i Rumänien. Två chaufförer på plats i Stockholm körde ut kvinnorna till sexköparna. Samarbetet med rumänsk polis och åklagare fungerade mycket bra.

Ett ärende som inte resulterade i någon dom om människohandel eller koppleri

Under 2007 observerade Citypolisen i Stockholm att prostitutionsannonser från kända webbsidor var knutna till två kända stripteaseklubbar styrda av ett bolag. Citypolisen tog kontakt med Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten i Stockholm och tillsammans skapade man en operativ handlingsplan som mynnade ut i två parallella utredningar. Den ena utredningen fokuserade på grovt koppleri och den andra på grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott. Spaningen i ärendet sköttes av en kombinerad spaningsstyrka från Citypolisen och Ekobrottsmyndigheten. Utredningarna försvarades av att en av huvudmännen hade bakgrund inom polisen vilket gjorde utredningen sårbar för otillbörlig påverkan.

Utredningarna visade att en av huvudmännen också var faktisk ägare till klubbarna. Det kunde även konstateras att stora summor fördes ut ur Sverige för att sedan föras tillbaka på olika vägar för att undanhållas beskattning.

Misstankarna angående grovt koppleri försvagades under utredningens gång men däremot stärktes misstankarna angående grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott. Stockholms tingsrätt dömde 2008 ägaren till klubbarna till fängelse i 2 år och 3 månader. Domen

är överklagad och förväntas komma upp i Svea hovrätt under 2009. Gjorde den det?

Ekobrottsmyndighetens brottsutbytesenhet samordnande kontakterna mellan de utredande myndigheterna, och Kronofogdemyndighetens Brottsutbytesenhet gjorde en värdering av bevisningen angående dolda tillgångar, både lös och fast egendom, tillhörande ägaren av klubbarna. Värderingen av bevisningen sammanställdes och delgavs sedan Kronofogdemyndigheten som kunde säkra tillgångar för 15 miljoner kronor.

Samverkansområde Väst (Västra Götalands län, Hallands län)

Västra Götalands län

Under 2007 har 7 förundersökningar om människohandel inletts varav 3 för sexuella ändamål och 4 för andra ändamål. Dessutom har 1 förundersökning inletts rörande koppleri/grovt koppleri som kan härledas till människohandel. Den sistnämnda förundersökningen var av större dignitet där verksamheten bedrevs av två män och en kvinna från Ryssland. De tre gärningspersonerna dömdes under 2007 till fängelse och utvisning för grovt koppleri mot åtta kvinnor från Ryssland och en kvinna från Lettland. I ärendet dömdes 14 män till böter för köp av sexuell tjänst. Där till dömdes 4 män av Hovrätten för Västra Sverige till villkorlig dom och dagsböter för köp av sexuell tjänst där omständigheterna vid gärningarna ansågs försvårande²². Domen innebär ett avsteg från den praxis som gällt sedan en dom i Högsta domstolen där ett typfall av brottet köp av sexuell tjänst – oralsex i en bil – av Högsta domstolen ansågs föranleda 50 dagsböter²³. Under året har 27 män dömts för att de köpt sexuella tjänster.

I de förundersökningar som bedrivits under 2007 om människohandel för sexuella ändamål kommer gärningspersonerna i första hand från Ryssland och Rumänien. Gärningspersonerna i förundersökningar rörande människohandel för andra ändamål har i första hand kommit från Rumänien, Balkanområdet och Storbritannien/Irland. I några förundersökningar förekommer även misstankar om annan brottslighet såsom stölder, snatterier, narkotikabrott och våldtäkt.

De kvinnor som under 2007 och 2008 utnyttjats i prostitution kommer framförallt från Ryssland, Lettland,

²² Hovrätten för Västra Sverige den 18 december 2007, mål B 3065-07

²³ Högsta domstolens dom i NJA 2001 s. 527.

Nigeria, Tjeckien, Serbien och Rumänien. Gärningspersonerna väljer ut kvinnorna med omsorg och då särskilt de som lever under svåra ekonomiska förhållanden. För att rekrytera och kontrollera kvinnorna använder gärningspersonerna sig mer av ekonomisk utpressning och hot snarare än våld, men i enstaka fall har kvinnor även utsatts för utpressning och våldtäkt. Många kvinnor förs till Sverige med falska handlingar. Sexköpare rekryteras av kvinnorna på gatan för att etablera kontakten, via taxichaufförer och via Internet.

I Norge och Danmark har det under åren 2007-2008 påträffats ett stort antal nigerianska kvinnor som utnyttjats i prostitution under organiserade former. Ett fåtal kvinnor med nigeriansk bakgrund har även påträffats i Göteborg och under hösten 2008 dömdes 1 kvinna för grovt koppleri efter att ha främjat att fyra nigerianska kvinnor haft sexuella förbindelser mot ersättning. Hovrätten ändrade sedan domen till koppleri.

Polisen i Västra Götaland har anträffat personer från Rumänien och Slovakien som utnyttjats för tiggeriändamål i Göteborg och har kunnat konstatera att några av dessa personer kan kopplas till ett stort antal stölder. Det finns även information som tyder på att barn förs till Sverige från bl.a. Rumänien och Bulgarien för att tigga, stjäla, musicera eller prostitueras. Denna verksamhet ser ut att öka men ännu finns inga domar på området.

Under 2007 inkom information om personer från Irland och Storbritannien som organiserar oseriösa asfalt- och stenläggningsarbeten. Enstaka förundersökningar har inletts om bl.a. människohandel för tvångsarbete där offren varit unga män från Storbritannien.

Informationsinflödet om brottslig verksamhet som rör människohandel ökar men det är svårt att säga något om en verklig ökning av människohandeln inom länet. Efter utbildning och information från polisens människohandelsgrupp är det fler poliser som förstår brottsligheten och lämnar information till gruppen.

Polisens arbete

Polismyndigheten i Västra Götaland har sedan i februari 2001 en speciell grupp, Människohandelsgruppen, som ansvarar för arbetet mot människohandel för sexuella ändamål och koppleri. Sedan 1 januari 2005 tillhör Människohandelsgruppen den fasta organisationen på Länskriminalpolisens spaningsrotel. Krimi-

nalunderrättelseroteln ansvarar för underrättelsearbetet och Länskriminalpolisens spaningsrotel ansvarar för de flesta utredningarna. En analytiker från länskriminalens underrättelserotel och en kriminalinspektör från gränspolisens, kartlägger brottsområdet och bistår övriga enheter med uppgifter.

För att stödja poliser som arbetar i yttre tjänst har gruppen tagit fram ett åtgärdskort, som ska fungera som en lathund om poliser ställs inför ett misstänkt fall av människohandel.

En upparbetad plan finns i dag vid omhändertagandet av brottsoffer. I den ingår, förutom själva omhändertagandet i Sverige, ett åtagande från inblandade myndigheter att så långt möjligt förbereda återvändandet till hemlandet och ta kontakt med berörda myndigheter och organisationer där.

Människohandelsgruppen spanar aktivt på Internet men det leder sällan till att man inleder nya förundersökningar. Antalet annonser om prostitution ser ut att öka och i en del annonser på Internet kan det misstänkas att det är utländska kvinnor/flickor som bjuds ut till försäljning. Det finns också diskussionssidor där sexköpare frågar efter vissa kvinnor eller särskilda sexuella tjänster. Det är mycket lätt för hallickar att annonsera ut sina prostituerade unga kvinnor på Internet, liksom det är mycket enkelt för den presumptive sexköparen och polisen att hitta annonserna.

Människohandelsgruppen har under året arbetat särskilt med ett ärende där tjeckiska kvinnor utannonserats på Internet och sedan sålts på olika hotell runt om i Sverige. I detta fall har de tjeckiska kvinnorna skickats hit på beställning av sexköpare och deras hallickar har inte befunnit sig i Sverige, vad polisen känner till. I förhör med några av kvinnorna har de berättat för polisen att de får behålla 40 procent av inkomsterna medan hallickerna i Tjeckien tar 60 procent.

En viss ökning av utländska kvinnor har iakttagits i den öppna prostitutionen. Kvinnorna kommer från länder som Kuba, Polen, Cap Verde och Nigeria. Det är mycket svårt att avgöra om de prostituerade på gatan har en hallick eller inte.

Erfarenheterna av att arbeta med stöd av sexköpslagen är goda. Polisen i Västra Götaland anser dock att det går att ifrågasätta att en sexköpare som i dag beställer, betalar och utnyttjar en ung kvinna som inte pratar svenska eller engelska och som levereras av en hallick inte får högre straff än 50 dagsböter, vilket i dag

är praxis. Svensk polis bör här verka för en skärpt lagstiftning.

Möten om den öppna prostitutionen har hållits med representanter från grupperna gränspolis, sociala myndigheter och representanter från Göteborgs kommun.

Hallands län

I Halland bedrevs 1 förundersökning om människohandel kopplat till det omfattande människosmugglingsärendet som drevs i Halmstad under 2007-2008. Förundersökningen lades ner utan att åtal väcktes.

Samverkansområde Nord

(Västerbottens län, Norrbottens län, Västernorrlands län, Jämtlands län)

Totalt har 15 anmälningar gjorts i norra samverkansområdet under perioden 2007-2008, varav 13 anmälningar under 2007. Av de 15 anmälningarna rörde 8 anmälningar män som på olika sätt kontaktat kvinnor för att köpa sex, och 3 anmälningar rörde människosmuggling. Totalt återstår 4 anmälningar, alla från 2007. Av dessa 4 anmälningar avser 2 stycken män som erbjudit kvinnor för sexuella tjänster och 2 stycken kvinnor som anmält att de tvingats till prostitution. De två förstnämnda anmälningarna resulterade i att förundersökningen lades ner i ett fall (brott kunde inte styrkas) och aldrig inleddes i det andra (spaningsuppdrag saknades). Även anmälningarna från de två kvinnorna resulterade i att förundersökningarna lades ner. I det ena fallet kunde brott inte styrkas och i det andra fanns inte tillräcklig bevisning eftersom brottet begåtts utomlands.

Den information som kommit in till Polisen i länet om människohandel samt koppleri/prostitution kan delas in i följande kategorier:

1. Kvinnor erbjuder män sexuella tjänster på pubar, restauranger och liknande platser
2. Kvinnor erbjuder sexuella tjänster via Internet
3. Kvinna utpekade som prostituerad
4. Man/män observeras med grupp av (oftast utländska) kvinnor
5. Man/män utpekade som involverad i koppleriverksamhet
6. Fordon stoppas för kontroll varvid misstanke uppstår om att förare och passagerare är involverade i eventuell prostitution/människohandel.

I Jämtland publicerades under våren 2008 tidningsartiklar om att det skulle förekomma människohandel i

Åreområdet. Enligt en artikel skulle det under ett års tid ha kommit in tips till polisen om detta. Efter kontakter med Polisen i Jämtland går det att konstatera att dessa påståenden inte stämmer och att det saknas dokumentation som kan styrka att det pågår människohandel i länet/länen. Även från Haparandaområdet har det under de två senaste åren kommit in en relativt stor mängd uppgifter om misstänkt prostitution av främst ryska kvinnor. Kontakter med polisområde Östra Norrbotten indikerar att uppgifterna med stor sannolikhet är överdrivna och att det inte går att styrka att människohandel/prostitution förekommer.

Presumtiva gärningsmän och offer

Av det material som studerats framgår att de män som utpekats som involverade i koppleriverksamhet, eller som kunder till prostituerade, i huvudsak är svenska män som har sina rötter i regionen. Med några få undantag är det män som inte förekommer i några polisiära register förutom för trafikförseelser som t.ex. fortkörning. Flera av dem som utpekats för koppleriverksamhet är gifta eller sammanboende med utländska kvinnor.

Bland kvinnorna, och som möjliga offer, kan tre kategorier urskiljas: de som annonserar ut sina tjänster på Internet, de som erbjuder eller misstänks erbjuda sina tjänster på t.ex. restauranger och hotell och de som utpekats med namn och/eller adress. Den förstnämnda kategorin är av naturliga skäl relativt anonym. Den andra kategorin är även den anonym, förutom att uppgiftslämnarna har bidragit med uppgifter som att kvinnorna exempelvis är polska, thailändska, asiatiska, ryska eller ”pratar något öststatspråk”. I den sista kategorin med utpekade personer eller adresser ingår bara kvinnor med utländsk härkomst. Kvinnorna kommer från Ryssland, Iran, Colombia, Burundi, Kenya och Honduras. Totalt har åtta kvinnor kunnat identifieras där den äldsta är född 1964 och den yngsta 1991.

Geografisk spridning

Eftersom större delen av materialet kommer från Norrbotten och Västerbotten blir en geografisk analys inte helt rättvisande för regionen. I de två länen är det framför allt från Umeå och Luleå som det finns ett flertal iakttagelser om misstänkt prostitution eller människohandel men även i lite större samhällen som Lycksele, Gällivare och Kalix. Även om det saknas material från Jämtland och Västernorrland kan det vara rimligt att anta att en eventuell förekomst av prostitution/människohandel främst är lokaliserad till Östersund och Sundsvall.

Samverkansområde Syd

(Skåne län, Kalmar län, Kronobergs län, Blekinge län)

Skåne län

Under 2007 har 3 förundersökningar inletts rörande människohandel för andra ändamål. Ett av ärendena involverade två polska män som tvingats till Sverige för att stjäla. 33 förundersökningar har inletts rörande köp av sexuell tjänst och av dessa har 19 personer fått strafförelägganden. Sexköpen hade inte någon koppling till något människohandels- eller koppleriärende.

Under samma år har Polisen i Skåne samarbetat med polisen i Danmark angående thailändska kvinnor som bjudits till Sverige av personer bosatta här. Istället för att resa till Sverige har kvinnorna hamnat i prostitution i Danmark. Polisen i Skåne har även biträtt polsk polis med informationsinhämtning i pågående ärenden om människohandel.

Under 2008 har 1 anmälan om människohandel för sexuella ändamål upprättats som rörde en kvinna från Sierra Leone. Denna anmälan fördes i ett tidigt skede över till Polismyndigheten i Stockholms län. Därtill har 2 förundersökningar inletts rörande människohandel för sexuella ändamål samt 4 förundersökningar om koppleri/grovt koppleri som dock inte kan härledas till människohandel för sexuella ändamål. Den ena förundersökningen riktade sig mot en man från Slovakien där polisen misstänkte att han sålde två slovakiska kvinnor, 30 och 32 år, för sexuella ändamål. Utredningen gav inte stöd för dessa misstankar utan det troliga var att kvinnorna förts till Sverige för att stjäla. Inte heller detta gick att bevisa varför utredningen lades ner. Den andra förundersökningen rörde en kvinna från Vietnam men förundersökningen lades ner av åklagaren efter en tids utredning.

Under 2007 minskade informationen angående människohandel för sexuella ändamål väsentligt, och trenden höll i sig 2008. För att vända trenden har Polisen i Skåne beslutat att starta en kommission i mars 2009 som ska arbeta mot människohandel och koppleri under året.

Blekinge län

En förundersökning rörande grova stölder inleddes i Karlskrona 2008. Två unga kvinnor från Tjeckien misstänktes för grova stölder. Kvinnorna berättade i förhör med polisen att en man tvingat dem att begå inbrott i bostäder på dagarna och en av dem berättade att hon också tvingats prostituera sig på kvällar

och nätter. En förundersökning om människohandel inleddes mot två män där misstankarna mot den ene mannen avfärdades under utredningens gång. Misstankarna om människohandel mot den andre mannen stärktes däremot samtidigt.

Mellersta Samverkansområdet under 2007 (enligt den indelning som gällde under 2007) *(Örebro län, Gävleborgs län, Dalarnas län, Värmlands län, Västmanlands län, Uppsala län)*

I hela regionen har 1 förundersökning inletts om koppleri/grovt koppleri som kan härledas till människohandel. Dessutom har 7 förundersökningar inletts rörande människohandel varav 3 för sexuella ändamål och 4 för andra ändamål. Slutligen har 7 förundersökningar rörande köp av sexuell tjänst inletts. Två av de förundersökningar som rör människohandel för sexuella ändamål har inletts då kvinnorna berättat om brottet i samband med att Migrationsverket har utrett deras ansökningar om asyl i Sverige. Det ena ärendet utreddes av Polismyndigheten i Dalarnas län och det andra av Polismyndigheten i Gävleborgs län. I Västmanlands län har 1 förundersökning lagts ned rörande människohandel för andra ändamål där två romska barn från Tjeckien ska ha varit föremål för försäljning.

Samverkansområde Mittöst *(Uppsala län, Gävleborgs län, Västmanlands län)*

Anmälningar

Det finns inga anmälningar om människohandel i något av de tre länen under 2008. Under 2008 anmäldes heller inga fall av koppleri/grovt koppleri Gävleborgs län. I Uppsala anmäldes 3 fall varav ett rörde två flickor som rymt från en vårdavdelning och fått sova över hos en man som tog med dem till ytterligare en man i Katrineholm där de hade sex mot betalning. I Västmanland finns det 1 anmälan för koppleri. Ärendet fördes dock över till till Blekinge län.

Köp av sexuell tjänst av barn

Under 2008 finns det 2 anmälningar i Gävleborgs län som rör köp av sexuell tjänst av barn. En man hade fått kontakt med två flickor via ett Internetforum. Anmälningarna har samma målsägare men olika gärningsmän. I Uppsala län finns det 1 anmälan under 2008. Målsäganden blev uppringd och fick senare ett sms från en man som ville köpa sex. Mannen uppgav att han fått målsägandens nummer via Internet.

I Västmanlands län finns det 1 anmälan från 2008. Målsäganden fick ett sms med förfrågan om att träf-

fas och ta bilder mot betalning. Målsäganden accepterade och erhöll 1 000 kronor. Bilderna var nakenbilder. Efter detta hade målsäganden kontakt med den misstänkte via sms. Hon uppmanades ta nakenbilder på sig själv och skicka, därefter kom hot om att han skulle sprida bilderna om hon inte tog fler.

Förundersökningar

Inga förundersökningar inleddes i Gävleborgs län avseende grovt koppleri under 2008. I Uppsala län inleddes 1 förundersökning i ett ärende som sedan överlämnades till Polismyndigheten i Stockholms län. 1 förundersökning inleddes också i ett ärende i Västmanlands län som överlämnades till Polismyndigheten i Blekinge län.

Under 2008 inleddes 2 förundersökningar i Gävleborgs län avseende köp av sexuella tjänster. I Uppsala län inleddes 1 förundersökning i ett ärende som lades ner av processekonomiska skäl.

Offren

De kvinnor/flickor som varit aktuella under året kommer samtliga från Sverige och är födda mellan 1989 och 1992 med ett undantag där offret var född 1970.

Övrigt

Inflödet av information rörande människohandel och liknande brottslighet är lågt men polisen bearbetar den information som kommer in. I Västmanlands län har en person projektanställts för att under åren 2009-2010 metod- och kompetensutveckla personal inom området människohandel.

Samverkansområde Mittväst under 2008 *(Örebro län, Dalarnas län, Värmlands län)*

I Örebro län har 1 förundersökning inletts om människohandel för sexuella ändamål inom landet. I Dalarnas län har 1 förundersökning om människohandel för andra ändamål inletts. Där fanns misstankar om att en kvinna lockade utländska kvinnor till Sverige för giftermål med utländska män för att de skulle få medborgarskap. I Värmlands län har 1 anmälan om människohandel upprättats.

Samverkansområde Öst *(Östergötlands län, Jönköpings län, Södermanlands län)*

Södermanlands län 2007

Polismyndigheten i Södermanlands län har beredskap och ger frågor som rör människohandel högsta prioritet. Kriminalunderrättelsetjänsten i Södermanland

har på Skavsta flygplats en samordnare som dagligen arbetar med underrättelseflödet avseende människosmuggling och människohandel samt övriga brott med koppling till utländska medborgare. Samordnaren är även kontaktperson gentemot Rikskriminalpolisen i dessa frågor och rapporterar kontinuerligt in bearbetad information.

På Skavsta flygplats uppmärksammades under 2007 att personer som kunde misstänkas vara inblandade i koppleriverksamhet reste frekvent mellan vissa destinationer och Stockholm/Skavsta. Dock var det svårt att få tydliga bevis då de unga kvinnorna till största delen bokade och betalade sina resor själva, vilket gjorde det omöjligt att knyta bokningar till dem som misstänktes vara huvudaktörer i verksamheten.

Östergötlands län 2007

I Östergötlands län har 3 förundersökningar inletts om koppleri/grovt koppleri som kan härledas till människohandel för sexuella ändamål. Dessutom har 1 förundersökning inletts rörande köp av sexuell handling av barn som kan härledas till människohandel för sexuella ändamål och 12 förundersökningar har inletts rörande köp av sexuell tjänst.

I ett ärende har gärningsmännen tagit kontakt med åtta unga flickor och kvinnor i åldrarna 15-29 år på nätet. Via Internet har dessa erbjudits modelljobb men på plats (hotellrum) har männen istället frågat om flickorna och kvinnorna ville spela in porrfilm istället. Då de vägrat göra detta har de istället utnyttjats sexuellt av männen.

Samverkansområde Öst under 2008

I hela regionen har det under 2008 inletts 3 förundersökningar rörande koppleri/grovt koppleri som kan härledas till människohandel för sexuella ändamål. Dessutom har 3 förundersökningar inletts om människohandel för sexuella ändamål inom Sverige samt 1 förundersökning om köp av sexuell handling av barn som kan härledas till människohandel för sexuella ändamål. Slutligen har 5 förundersökningar inletts rörande köp av sexuell tjänst där sexköparna varit svenska män i åldrarna 28-63 år. Inga domar rörande människohandel, koppleri, köp av sexuell tjänst eller köp av sexuell tjänst av barn finns redovisade.

De fyra gärningsmän som varit misstänkta för koppleri/grovt koppleri samt människohandel har samtliga varit svenska medborgare men en av dem kom ursprungligen från Colombia. Några av dem har även varit misstänkta för sexuell utnyttjande av barn, barnpornografibrott och grov våldtäkt. De offer som identifierats har varit svenska kvinnor i åldrarna 19-56 år och de har utnyttjats i prostitution i lägenheter. Viss rekrytering av sexköpare har skett på restauranger eller i liknande miljöer.

Bilaga 2

Lagstiftning på området

Människohandel

Brottsbalken (2004:406) 4 kap. 1 a § Människohandel

”Den som, i annat fall än som avses i 1 §, med användandet av olaga tvång eller vilseledande, med utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med något annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, inhyser, tar emot eller vidtar någon annan sådan åtgärd med en person, och därigenom tar kontroll över personen i syfte att personen skall

Utsätts för brott enligt 6 kap. 1,2,3,4,5 eller 6 §, utnyttjas för tillfälliga sexuella förbindelser, eller på annat sätt utnyttjas för sexuella ändamål.,

Utnyttjas i krigstjänst eller tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd,

Utnyttjas för avlägsnandet av organ, eller

På annat sätt utnyttjas i en situation som innebär ett nödläge för den utsatte,

döms för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

Detsamma gäller den som i sådant syfte som anges i första stycket,

(1) till annan för över kontrollen över en person, eller

(2) från en annan tar emot kontrollen över en person.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som ännu inte har fyllt 18 år skall dömas för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts.

Är brottet som avses i första-tredje styckena mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år.”

Människohandel är till sin natur ett brott mot person och behandlas i brottsbalken (BrB) kap. 4 om brott mot frihet och frid. Människohandelsbrottet skiljer sig från koppleri genom att fokusera på angreppet på offrets frihet snarare än ett tilltänkt utnyttjande²⁴. För att kunna dömas för människohandel krävs att förövaren med hjälp av olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet, eller med annat otillbörligt medel rekryterar, transporterar, inhyser, tar emot eller vidtar annan liknande åtgärd, och därigenom tar kontroll över en annan person med syftet att utnyttja

personen i fråga för till exempel sexuella ändamål, tvångsarbete, organhandel, eller för att på annat sätt utnyttja en person som befinner sig i nödläge. Att ta kontroll över annan med hjälp av otillbörliga medel med syftet att utnyttja personen i fråga är straffbart. Det måste också föreligga ett orsakssamband mellan det otillbörliga medlet och tagande av kontroll. Kontrollen bör innebära ett påtagligt underläge för offret och ett påtagligt inflytande från gärningsmannen över offrets agerande. Kontrollrekvisitet är avgörande för om en gärning ska rubriceras som människohandel eller inte. Vidare är det straffbart att föra över kontrollen eller ta emot kontrollen av en person med syftet att utnyttja en person för sexuella ändamål, tvångsarbete, krigstjänst, organdonation, eller för annat ändamål i en situation som innebär nödläge för den utsatte²⁵.

I det fall offret är under 18 år behöver åklagaren inte bevisa att gärningsmannen använt sig av otillbörliga medel för att genomföra brottet. Detta för att när det gäller barn anses en kontrollsituation kunna uppkomma enbart genom en vuxens psykiska överläge i förhållande till barnet, särskilt när det gäller yngre barn.

Ny föreslagen lagstiftning

Regeringen beslutade den 20 december 2005 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av bestämmelsen om människohandelsbrott m.m. (dir. 2005:152). Regeringen beslutade den 31 maj 2007 (dir.2006:78) och den 20 juni 2007 (dir.2007:88) om tilläggsdirektiv för utredningen. Översynen har bl.a. syftat till att möjliggöra en mer effektiv bekämpning av människohandel och innefatta en bedömning av om brottsbeskrivningen eller straffskalorna borde ändras. Utredningen överlämnade betänkandet *Människohandel och barnäktenskap – ett förstärkt straffrättsligt skydd (SOU 2008:41)* till regeringen i april 2008. De föreslagna lagändringarna föreslogs träda ikraft den 1 juli 2009.

²⁴ Prop 2001/02:124, s. 24.

²⁵ BrB 4: 1a, 2 st.

Den som, i annat fall än som avses i 1 §,

1. med användande av olaga tvång eller vilseledande,
2. genom **missbruk** av någons utsatta belägenhet,
3. genom **missbruk av någons ungdom eller skyddslöshet, eller**

4. genom **missbruk av någons beroendeställning, rekryterar, transporterar, inhyser, tar emot eller vidtar någon annan sådan åtgärd med en person eller kontrollerar en person med uppsåt** att personen ska

1. utsättas för brott enligt 6 kap. 1,2,3,4,5 eller 6 §, utnyttjas för tillfälliga sexuella förbindelser, eller på annat sätt utnyttjas för sexuella ändamål,
2. utnyttjas i krigstjänst eller tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd,
3. utnyttjas för avlägsnandet av organ, eller
4. på annat sätt utnyttjas i en situation som innebär ett nödläge för den utsatte, döms för **människohandel** till fängelse i lägst två och högst tio år.

Detsamma gäller den som **med** sådant **uppsåt** som anges i första stycket,

1. **utger ersättning till annan för att av denne få samtycke till ett utnyttjande av en person, eller**
2. **tar emot sådan ersättning.**

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt arton år **ska anses missbruka hans eller hennes skyddslöshet.**

Avseende bestämmelsen nya utformning föreslog utredningen bl.a. att:

Människohandelsbrottet ska innehålla rekvisit som tydliggör att brottet är ett fridskränkingsbrott. Kravet på att gärningsmannen ska ha använt sig av otillbörliga medel ska därför finnas kvar. De rekvisit som beskriver de otillbörliga medlen ska ges en tydligare och mer lätt-tillgänglig utformning än de nuvarande.

Den nuvarande uppräknings av handelsåtgärderna ska kompletteras med att den som med något otillbörligt medel kontrollerar annan för att utnyttja honom eller henne ska kunna straffas för människohandel. Kravet i 4 kap. 1 a § första stycket brottsbalken på att gärningsmannen ska ta kontroll över offret ska utgå. Beträffande utnyttjandesyftena ska det nuvarande subjektiva rekvisitet ”i syfte att” utgå och ersättas med ”med uppsåt att”. Fortsättningsvis ska det för straffbarhet alltså inte längre vara nödvändigt att gärningsmannen direkt åsyftat att utnyttja offret. Det ska istäl-

let vara tillräckligt att gärningsmannen handlat med indirekt uppsåt eller likgiltighetsuppsåt.

För att tydliggöra barnets utsatta situation ska det av 4 kap. 1 a § tredje stycket brottsbalken framgå att den som begår en gärning som avses i bestämmelsens första stycke mot ett barn ska anses ha missbrukat barnets skyddslöshet.

Koppleri

Brottsbalken (2004:406) 6 kap 12 § Kopplerilgrovt koppleri

”Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för **koppleri** till fängelse i högst fyra år.

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för **grovt koppleri** till fängelse i lägst två och högst åtta år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan.”

Koppleriansvaret träffar den som främjar eller utnyttjar att annan har mer än en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning. Koppleriet kan bedömas som grovt om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande. Ett koppleribrott kan också vara att bedöma som grovt om det har människohandelsliknande inslag och där flickor och kvinnor förs till Sverige i prostitutionssyfte från andra länder. Straffmaximum för grovt koppleri har höjts från sex till åtta år. Detta bl.a. för att kunna straffa de som planerat och organiserat koppleriverksamhet av människohandelsliknande karaktär men där kravet på otillbörlig påverkan inte kunnat bevisas.

Köp av sexuell tjänst

Brottsbalken (2004:406) 6 kap 11 § Köp av sexuell tjänst

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fäng-

else i högst sex månader.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättning-
en har utlovats eller getts av någon annan.

Köp av sexuell handling av barn

Brottsbalken (2004:406) 6 kap 9 § Köp av sexuell handling av barn

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel,
förmår ett barn som inte fyllt 18 år att mot ersättning
företa eller tåla en sexuell handling, döms för köp av
sexuell handling av barn till böter eller fängelse i högst
två år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättning-
en har utlovats eller getts av någon annan.

Utlänningslagen

För att underlätta lagföring av gärningsmän infördes
2005 en bestämmelse i utlänningslagen²⁶ om att bevilja
tidsbegränsade uppehållstillstånd för utländska vitt-
nen och målsägande när det anses befogat för genom-
förande av förundersökning och huvudförhandling i
brottmål. Under 2007 har 19 beslut fattats av Migra-
tionsverket om att bevilja tidsbegränsade uppehållstill-
stånd för sådana bevispersoner. Under 2008 beviljades
15 stycken. Den 1 juli 2007 ändrades bestämmelsen i
utlänningslagen för att överensstämma med ett EU-
direktiv om offer för människohandel²⁷. Det ställs nu
krav på bevispersonen att denne ska samarbeta med de
brottsutredande myndigheterna, bryta alla förbindel-
ser med de personer som är misstänkta för brott m.m.
På ansökan av förundersökningsledaren kan nu ock-
så ett uppehållstillstånd under 30 dagar utfärdas om
bevispersonen vill ha betänketid för att återhämta sig
och för att kunna ta ställning till om hon eller han vill
samarbeta med de brottsutredande myndigheterna.

Utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 15 §

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får på ansökan av
förundersökningsledaren beviljas en utlänning som
vistas här, om det behövs för att förundersökning eller
huvudförhandling i brottmål ska kunna genomför-
as. Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex
månader ska på ansökan av förundersökningsledaren
ges till en utlänning som vistas här, om

1. det behövs för att förundersökning eller huvudför-

²⁶ Utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 15 §.

²⁷ Rådets direktiv 2004/81/EG av den 29 april 2004 om uppehålls-
tillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för män-
niskohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka
samarbetar med de behöriga myndigheterna.

- handling i brottmål skall kunna genomföras,
2. utlänningen klart visat sin vilja att samarbeta med de
brottsutredande myndigheterna,
3. utlänningen brutit alla förbindelser med de personer
som är misstänkta för brott som förundersökningen
avser, och
4. hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten
inte talar emot att tillstånd beviljas.

Om utlänningen vill ha betänketid för att återhämta
sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon
vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna,
skall på ansökan av förundersökningsledaren ett tids-
begränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om
de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 är
uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt första
stycket får förlängas om förundersökningsledaren
begär det och de där angivna förutsättningarna fortfa-
rande är uppfyllda. Ett uppehållstillstånd som medde-
lats enligt andra stycket får förlängas om förundersök-
ningsledaren begär det, om det av särskilda skäl finns
behov av en längre betänketid och de förutsättningar
som anges i första stycket 1 och 4 fortfarande är upp-
fyllda.

Lagstiftning att beakta vid människohandel för tvångsarbete

I Sverige kan den som köper/anlitar offrens tjänster
riskera att fällas till ansvar för ocker enligt 9 kap. 5 §
första stycket brottsbalken samt brott mot bestämmel-
sena i skattebrottslagen (1971:69). I bestämmelsen
om ocker straffas den som vid avtal eller någon annan
rättshandling begagnar sig av någons trångmål, oför-
stånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda
sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till
vederlaget eller för vilken vederlag inte ska utgå.

Även bestämmelsen i 20 kap. 5 § utlänningslagen bör
kunna tillämpas i vissa fall om någon uppsåtligen eller
av oaktsamhet har en utlänning i tjänst fastän utlän-
ningen inte har föreskrivet arbetstillstånd. Här kan
också nämnas arbetsmiljöbrott i 3 kap. 10 § brottsbal-
ken i de fall någon uppsåtligen eller av oaktsamhet åsi-
dosätter vad som i enlighet med arbetsmiljölagen åliger
honom för att förebygga ohälsa eller olycksfall och
därigenom vållar annans död, kroppsskada eller sjuk-
dom.

Bilaga 3

Domar

DOMAR AVKUNNADE I STOCKHOLMS LÄN 2007-2008

1 A : 2007 Dom i Sollentuna tingsrätt 2007-03-20, Mål nr B 2833-06.

1. Man f. 1965, ursprungligen från Chile men nu svensk medborgare.

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 8 månader

2. Kvinna f. 1982, medborgare i Thailand.

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 3 månader

3. Man f. 19, svensk medborgare

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillades

Offer: En kvinna, 24 år, från Thailand.

2 A : 2007 Dom i Södertörns tingsrätt 2007-07-03, Mål nr B 5346-07.

1. Man f. 1968, ursprungligen från Albanien men nu svensk medborgare.

Brott: Människohandel Våldtäkt
Grovt sexuellt utnyttjande av underårig
Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 8 år

Den dömde ska utge skadestånd till målsäganden med 340 000 kronor.

Offer: En flicka från Albanien som var född 1990 enligt Migrationsverkets åldersutredning visade på att hon var 13 år när hon började utnyttjas i prostitution år 2003.

2 B : 2007 Dom i Svea Hovrätt 2007-09-21, Mål nr B 5488-07.

Svea Hovrätt fastställde tingsrättens dom mot mannen och utökade skadeståndet till målsäganden med 25 000 kronor. En ny åldersutredning gjordes på flickan och den visade att hon var 15 år när hon började utnyttjas i prostitution år 2003.

3 A : 2007 Dom i Stockholms tingsrätt 2007-07-06, Mål nr B 2216-06.

1. Kvinna f. 1979, ursprungligen från Estland men bosatt i Sverige.

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 2 månader

2. Man f. 1966, medborgare i Estland

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 1 år
Utvisning 10 år

3. Kvinna f. 1974, medborgare i Ryssland

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 2 månader
(Yrkande om utvisning ogillades)

4. Man f. 1978, medborgare i Estland

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 2 månader
(Yrkande om utvisning ogillades)

5. Man f. 1971, medborgare i Estland

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 5 månader

Offer: Sju estniska kvinnor i åldrarna 22-36 år.

3 B : 2007 Dom i Svea Hovrätt 2008-04-04, Mål nr B 6016-07.

I Svea Hovrätt skärptes straffet mot den fjärde gärningsmannen till fyra månaders fängelse.

4 A : 2007 Dom i Stockholms Tingsrätt 2007-12-21, Mål nr B 26037-06.

1. Man f. 1988, medborgare i Rumänien men bosatt i Sverige.

Brott: Koppleri
Stämpling till människohandel
Snatteri

Påföljd: Fängelse 1 år 2 månader
(Åtal för människohandel ogillades)

2. Man f. 1964, medborgare i Rumänien men bosatt i Sverige.

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 1 år 2 månader
(Åtal för människohandel, stämpling till människohandel samt häleriförseelse ogillades)
130 000 kronor förverkade

3. Man f. 1980, medborgare i Rumänien men bosatt i Sverige.

Brott: Koppleri
Våldtäkt

Påföljd: Fängelse 2 år 6 månader
(Åtal för stämpling till människohandel ogillades)

4. Kvinna f. 1979, medborgare i Rumänien men bosatt i Sverige

(Åtal för grovt koppleri och stämpling till människohandel ogillades)

5. Kvinna f. 1982, medborgare i Rumänien
(Åtal för grovt koppleri ogillades)

6. Man f. 1979, uppgift om medborgarskap saknas

(Åtal för medhjälp till grovt koppleri ogillades)

7. Man f. 1980, medborgare i Rumänien

Brott: Koppleri

Påföljd: Villkorlig dom
(Yrkande om utvisning ogillades)

8. Man f. 1968, ursprungligen från Syrien men nu svensk medborgare.

Brott: Koppleri

Påföljd: Villkorlig dom och samhällstjänst 190 timmar
(Om fängelse valts som påföljd hade 8 månader dömts ut)

9. Kvinna f. 1981, Medborgare i Rumänien

Brott: Koppleri

Påföljd: Villkorlig dom och samhällstjänst 190 timmar
(Om fängelse valts som påföljd hade 8 månader dömts ut)

10. Man f. 1959, Medborgare i Sverige

Brott: Koppleri

Påföljd: Villkorlig dom
(Åtal om köp av sexuell tjänst och vapenbrott ogillades)

11. Man f. 1979, okänt medborgarskap

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: 60 dagsböter á 80 kronor

12. Man f. 1971, ursprungligen från Turkiet men nu svensk medborgare.

Brott: Åtal om köp av sexuell tjänst ogillades

13. Man f. 1956, ursprungligen från Bangladesh men nu svensk medborgare.

Brott: Åtal om köp av sexuell tjänst ogillades

14. Man f. 1960, svensk medborgare.

Brott: Åtal om köp av sexuell tjänst ogillades

15. Man f. 1942, svensk medborgare.

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: 50 dagsböter á 400 kronor

16. Man f. 1963, ursprungligen från Etiopien men nu svensk medborgare.

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: 50 dagsböter á 130 kronor

17. Man f. 1958, medborgare i USA men bosatt i Sverige

Brott: Misshandel

Medhjälp till narkotikabrott
Narkotikabrott
Bedrägeri
Grovt rattfylleri

Påföljd: Fängelse 4 månader
(Åtal om köp av sexuell tjänst och brott mot
knivlagen ogillades)

Offer: Sex rumänska kvinnor i åldrarna 15-25 år.

4 B : 2008 Dom i Svea Hovrätt 2008-05-08, Mål nr B 338-08.

I Svea Hovrätt skärptes straffet för flera av gärningspersonerna. Den förste gärningspersonen dömdes till fängelse i 1 år och 10 månader och ena brottsrubriceringen ändrades från koppleri till grovt koppleri. Den andre gärningspersonen dömdes till fängelse i 3 år och 6 månader och brottsrubriceringen ändrades från koppleri till grovt koppleri. Den tredje gärningspersonen dömdes till fängelse i 4 år och 6 månader och brottsrubriceringen ändrades från koppleri till grovt koppleri. Den fjärde gärningspersonen dömdes till 8 månaders fängelse för koppleri. Den sjätte gärningspersonen dömdes till 2 månaders fängelse för medhjälp till koppleri. Den sjunde gärningspersonen dömdes till 6 månaders fängelse för koppleri. Den åttonde gärningspersonen dömdes till 8 månaders fängelse för koppleri. Den nionde gärningspersonen dömdes till 6 månaders fängelse för koppleri. Den tionde gärningspersonen dömdes till 4 månaders fängelse för koppleri.

5 A : 2008 Dom i Attunda tingsrätt 2008-07-11, Mål nr B 886-07.

Man f. 1964, svensk medborgare.
Brott: Misshandel
Olaga hot
Medhjälp till våldtäkt
Utnyttjande av barn för sexuell posering
Koppleri
Grovt koppleri
Egenmäktighet med barn
Bedrägeri
Bedrägligt beteende
Olovligt förfogande
Grovt barnpornografibrott
Överträdelse av besöksförbud

Påföljd: Fängelse 5 år och 6 månader

Man f. 1972
Brott: Våldtäkt
Utnyttjande av barn för sexuell posering
Förberedelse till grovt koppleri
Grovt barnpornografibrott

Påföljd: Fängelse 2 år och 9 månader
(Åtal för medhjälp till grovt koppleri samt för
ett fall av våldtäkt ogillades)

Offer: En svensk 19-årig kvinna med funktionshinder.

5 B : 2008 Dom i Svea Hovrätt 2008-10-29, Mål nr B 5886-08.

I Svea Hovrätt dömdes den huvudåtalade, född 1964, även för övergrepp i rättssak och domstolen ansåg därutöver att brottet egenmäktigt förfarande med barn ska anses som grovt. Påföljden ändrades till 6 år och 6 månader.

Svea Hovrätt skärpte straffet för den medåtalade mannen, född 1972, och dömdes honom för ytterligare ett fall av våldtäkt samt för medhjälp till grovt koppleri. Påföljden ändrades till 4 år.

6 A : 2008 Dom i Stockholms tingsrätt 2008-12-23, Mål nr B 2802-08.

Man f. 1970, svensk medborgare.
Brott: Grovt koppleri
Bedrägeri

Påföljd: Fängelse 2 år

2. Man f. 1972
Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter

Offer: Sex svenska kvinnor och flickor.

6 B : 2009 Dom i Svea hovrätt 2009-05-07, Mål nr B 137-09.

I Svea Hovrätt dömdes mannen även för försök till grovt koppleri samt för våldtäkt och påföljden ändrades till fängelse i 6 år.

7 A : 2009 Dom i Stockholms tingsrätt 2009-01-30, Mål nr B 10768-08.

1. Man f. 1984, medborgare i Moldavien.
Brott: Människorov
Människohandel
Olaga hot

Påföljd: Fängelse 5 år

2. Kvinna f. 1980, medborgare i Moldavien.
Brott: Människohandel

Påföljd: Fängelse 3 år

3. Kvinna f. 1972, medborgare i Ukraina
Brott: Medhjälp till människohandel
Brukande av falsk urkund

Påföljd: Fängelse 9 månader

4. Kvinna f. 1974
Brott: Medhjälp till människohandel

Påföljd: Fängelse 6 månader

Offer: En ukrainsk man med funktionshinder som tvingades tigga.

7 B : 2009 Dom i Svea hovrätt 2009-06-11, Mål nr B 1479-09

I Svea Hovrätt ändrades påföljden till 5 år och 6 månader för mannen. Dessutom dömdes kvinnan, född 1980, även för människorov och påföljden ändrades till 5 år.

8 A : 2009 Dom i Södertörns tingsrätt 2009-02-09, Mål nr B 6181-08

1. Man f. 1986, medborgare i Rumänien
Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 2 år och 6 månader

2. Man f. 1968, medborgare i Rumänien
Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 3 år

3. Man f. 1976, medborgare i Rumänien
Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 2 år

Offer: Fem rumänska kvinnor.

8 B : 2009 Dom i Svea hovrätt 2009-04-2, Mål nr B 1789-09.

I Svea Hovrätt fastställdes domarna mot de tre gärningsmännen.

DOMAR AVKUNNADE I VÄSTRA GÖTALANDS LÄN 2007-2008

1 A : 2007 Dom i Göteborgs tingsrätt 2007-06-21, Mål nr B 12308-06.

1. Man f. 1985, medborgare i Ryssland men bosatt i Sverige.
Brott: Koppleri
Förberedelse till grovt koppleri
Snatteri
Osant intygande
Narkotikabrott

Påföljd: Fängelse 6 månader
Utvisning 10 år
(Åtal om människohandel ogillades)

2. Man f. 1967, medborgare i Ryssland men bosatt i Sverige.
Brott: Koppleri
Förberedelse till grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 10 månader
Utvisning 10 år
(Åtal om människohandel ogillades)

3. Kvinna f. 1972, medborgare i Ryssland men bosatt i Sverige.
Brott: Grovt koppleri
Förberedelse till grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 1 år och 10 månader

Utvisning 10 år
(Åtal om människohandel ogillades)

4. Man f. 1972, medborgare i Ryssland men bosatt i Sverige.
Brott: Koppleri
Förberedelse till grovt koppleri
Stöld
Häleri
Narkotikabrott

Påföljd: Fängelse 1 år och 2 månader
Utvisning 10 år
(Åtal om människohandel ogillades)

Offer: Åtta ryska kvinnor i åldrarna 20-30 år

Samtidigt åtalades 20 män för köp av sexuell tjänst varav 16 personer dömdes för fullbordat brott och en för medhjälp till köp av sexuell tjänst. Tre av åtalen ogillades:

Man f. 1945, 50 dagsböter à 300 kronor

2. Man f. 1930, 50 dagsböter à 100 kronor
3. Man f. 1965, 50 dagsböter à 300 kronor
4. Man f. 1949, 50 dagsböter à 250 kronor
5. Man f. 1963, åtalet ogillades
6. Man f. 1960, 50 dagsböter à 100 kronor
7. Man f. 1967, 50 dagsböter à 70 kronor
8. Man f. 1976, åtalet ogillades
9. Man f. 1936, 50 dagsböter à 180 kronor
10. Man f. 1949, 90 dagsböter à 300 kronor
11. Man f. 1977, åtalet ogillades
12. Man f. 1974, 70 dagsböter à 200 kronor
13. Man f. 1945, 50 dagsböter à 250 kronor
14. Man f. 1975, 70 dagsböter à 50 kronor
15. Man f. 1948, 50 dagsböter à 300 kronor
16. Man f. 1965, 50 dagsböter à 150 kronor
17. Man f. 1948, 50 dagsböter à 80 kronor
18. Man f. 1970, 130 dagsböter à 200 kronor
19. Man f. 1968, 40 dagsböter à 50 kronor
20. Man f. 1954, 50 dagsböter à 300 kronor (medhjälp till köp av sexuell tjänst)

1 B : 2007 Deldom i Hovrätten för Västra Sverige 2007-09-07, Mål nr B 3065-07.

1. Man f. 1985, medborgare i Ryssland men bosatt i Sverige.
Brott: Koppleri
Snatteri
Osant intygande

Narkotikabrott

Påföljd: Fängelse 6 månader
Utvisning 10 år

2. Man f. 1967, medborgare i Ryssland men bosatt i Sverige.
Brott: Grovt koppleri
Förberedelse till grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 2 år
Utvisning 10 år

3. Kvinna f. 1972, medborgare i Ryssland men bosatt i Sverige.
Brott: Grovt koppleri
Förberedelse till grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 3 år och 6 månader
Utvisning 10 år

4. Man f. 1972, medborgare i Ryssland men bosatt i Sverige.
Brott: Grovt koppleri
Förberedelse till grovt koppleri
Stöld
Häleri
Narkotikabrott

Påföljd: Fängelse 3 år
Utvisning 10 år

Dom i Hovrätten för Västra Sverige 2007-12-18, Mål nr B 3065-07.

Straffen skärptes för fem av männen som åtalats för köp av sexuell tjänst och de dömdes för fullbordat brott. Anledningen till att några män dömdes till villkorlig dom var att hovrätten ansåg det bevisat att två av männen känt till att det fanns en organisation bakom kvinnorna. De andra två dömdes till villkorlig dom eftersom förhållandena ansågs vara försvarande.

11. Man f. 1977, 50 dagsböter à 180 kronor

12. Man f. 1974, villkorlig dom och 40 dagsböter à 200 kronor

16. Man f. 1965, villkorlig dom och 60 dagsböter à 150 kronor

18. Man f. 1970, villkorlig dom och 60 dagsböter à 200 kronor

19. Man f. 1968, villkorlig dom och 60 dagsböter à 50 kronor

2A : 2008 Dom i Göteborgs tingsrätt 2008-11-20, Mål nr B 9080-08

1. Kvinna f. 1972, medborgare i Nigeria
Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 1 år och 6 månader
Utvisning 10 år

Offer: Fyra nigerianska kvinnor i åldrarna 20-25 år.

2B : 2009 Dom i Hovrätten för Västra Sverige 2009-01-21, Mål nr B 4924-08

Hovrätten mildrade tingsrättens dom och dömde den tilltalade för koppleri. Straffet sänktes till 1 år.

Bilaga 4

Anmälda brott 2007-2008

Brottsförebyggande rådet		
<i>Anmälda Brott</i>	<i>År 2008</i>	<i>År 2007</i>
Hela landet	Antal	Antal
Koppleri inkl. grovt	51	65
Sexköpsbrott	167	189
Människohandel (för sexuella ändamål)	15	15
Människohandel (för andra ändamål)	8	35
Blekinge län		
Koppleri inkl. grovt	1	0
Sexköpsbrott	0	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Dalarnas län		
Koppleri inkl. grovt	2	0
Sexköpsbrott	0	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	2
Människohandel (för andra ändamål)	1	0
Gotlands län		
Koppleri inkl. grovt	0	0
Sexköpsbrott	0	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Gävleborgs län		
Koppleri inkl. grovt	0	1
Sexköpsbrott	0	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	1
Hallands län		
Koppleri inkl. grovt	0	1
Sexköpsbrott	1	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	1
Jämtlands län		
Koppleri inkl. grovt	0	0
Sexköpsbrott	0	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Jönköpings län		
Koppleri inkl. grovt	1	1
Sexköpsbrott	1	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0

Kalmar län		
Koppleri inkl. grovt	0	0
Sexköpsbrott	2	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	2
Kronobergs län		
Koppleri inkl. grovt	0	0
Sexköpsbrott	0	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	1
Norrbottnens län		
Koppleri inkl. grovt	0	1
Sexköpsbrott	0	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Skåne län		
Koppleri inkl. grovt	4	6
Sexköpsbrott	12	33
Människohandel (för sexuella ändamål)	1	0
Människohandel (för andra ändamål)	2	4
Stockholms län		
Koppleri inkl. grovt	26	34
Sexköpsbrott	126	104
Människohandel (för sexuella ändamål)	9	6
Människohandel (för andra ändamål)	5	11
Södermanlands län		
Koppleri inkl. grovt	3	2
Sexköpsbrott	2	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	1	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	2
Uppsala län		
Koppleri inkl. grovt	3	1
Sexköpsbrott	1	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	1
Värmlands län		
Koppleri inkl. grovt	0	0
Sexköpsbrott	0	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	1	0
Västerbottens län		
Koppleri inkl. grovt	0	1
Sexköpsbrott	0	4
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0

Västernorrlands län		
Koppleri inkl. grovt	0	3
Sexköpsbrott	1	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	0
Människohandel (för andra ändamål)	0	6
Västmanlands län		
Koppleri inkl. grovt	0	1
Sexköpsbrott	0	0
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	1
Människohandel (för andra ändamål)	0	3
Västra Götalands län		
Koppleri inkl. grovt	6	6
Sexköpsbrott	17	26
Människohandel (för sexuella ändamål)	2	3
Människohandel (för andra ändamål)	0	4
Örebro län		
Koppleri inkl. grovt	3	2
Sexköpsbrott	0	1
Människohandel (för sexuella ändamål)	1	0
Östergötlands län		
Koppleri inkl. grovt	2	5
Sexköpsbrott	4	16
Människohandel (för sexuella ändamål)	0	2

Rikspolisstyrelsen

www.polisen.se
Ring 114 14 till Polisen